

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUČNI MAGAZIN

HRVATSKI VOJNIK

Broj 510 • 7. listopada 2016. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojnik.hr

CIJENA 10 KUNA

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

24. VOJNO-REDARSTVENO
HODOČAŠĆE U MARIJU
BISTRICU

VJEŽBA TRAGANJA I SPAŠAVANJA

SAREX 16

NATJECANJE ZA NAJSPREMNIJU
OKLOPNO-MEHANIZIRANU I
TENKOVSku POSADU

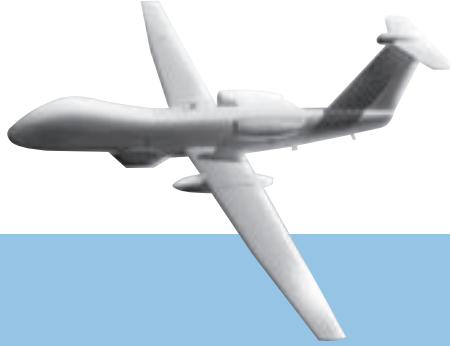
VOJNO VJEŽBALIŠTE "GAKOVO"

72 SATA IZOLACIJE

ISSN 1330 - 500X PRINTED IN CROATIA 0 4 0 1 6
9 771336500103

KORAK BLIŽE EUROPSKOJ BESPOSADNOJ LETJELICI

Europska Organizacija za združeni razvoj naoružanja (OCCAR) priopćila je 28. rujna da je još prije mjesec dana dodijelila ugovor za izradu studije definiranja europske besposadne letjelice MALE RPAS (Medium Altitude Long Endurance Remotely Piloted Aircraft System) konzorciju... [str. 24]

BROJ 510 | 2016

SADRŽAJ

NATJECANJE ZA NAJSPREMNIJU OKLOPNO-MECHANIZIRANU I TENKOVSKU POSADU

Povodom Dana oklopništva održana su na vojnom poligonu "Gašinci" u organizaciji Gardijske oklopno-mehanizirane brigade natjecanja za najbolju oklopno-mehaniziranu posadu i za naajspremnu tenkovsku posadu [str. 8]

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr), Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Urednici i novinari: Leida Parlov (leida.parlov@mohr.hr), Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Petra Kostanjšak (petra.kostanjaks@mohr.hr)

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić, Prijevod: Dubravka Marić (dmarić@mohr.hr), Fotograf: Tomislav Brandt, Josip Kopić

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@mohr.hr), Ante Perković, Predrag Belušić, Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322, Tisk: Znanje d.o.o., Mandićeva 2, Zagreb

Adresa uredništva: Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hvvojnik@mohr.hr

DJI MAVIC PRO DRON

Sve popularniji proizvođač DJI predstavio je DJI Mavic Pro, sklopivi dron koji postavlja nove granice snage i prenosivosti. Predstavljen je samo nekoliko dana nakon što je GoPro predstavio svoj model Karma. Mavic je toliko malen da se lako može držati u jednoj ruci [str. 51]

MORH I OSRH

BRATISLAVA

Neformalni sastanak ministara obrane EU-a [7]

DOM HV-A "ZVONIMIR"

25 godina Glavnog stožera OSRH [17]

NAJBOLJI VOJNICI I DOČASNICI OSRH SRPNJA I KOLOVOZA

Priznanja za iznimnu profesionalnost, motiviranost i predan rad [20]

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

DOGĀĐAJI

MEĐUNARODNA SURADNJA

Vježba traganja i spašavanja SAREX 16 [4]

24. VOJNO-REDARSTVENO HODOČAŠĆE U MARIJU BISTRICU

Okupljeni u zajedništvu [12]

VOJNO VJEŽBALIŠTE "GAKOV"

72 sata izolacije [14]

MEĐUNARODNO NATJECANJE

9A7T – radioamaterski klub svjetskog glasa [18]

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

Prisegnuo 14. naraštaj kadeta OSRH [22]

VOJNA TEHNIKA

NOVOSTI

Potpisan ugovor za dizajn SEA 1000 [24]
Dostavljen zadnji egipatski Mistral [26]

KOPNENA VOJSKA

Tenk T-14 Armata [28]

RATNA MORNARICA

Pravi razarač [34]

VOJSKE SVIJETA

Norveška – zemља opće vojne obveze [38]

www.hrvatski-vojnik.hr

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2016.

Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

Pratite nas i na
društvenim mrežama

A large military helicopter, likely a Mil Mi-17, is shown in flight against a clear blue sky. It is positioned above the side of a dark grey naval ship. The ship's superstructure and a metal ladder are visible on the left. In the lower center, a small boat is suspended by a hoist line from the helicopter, indicating a search and rescue mission. The sea is visible in the background.

MEĐUNARODNA SURADNJA

VJEŽBA 'TRAGA SPASAVI'

Petra KOSTANJŠAK, snimio Josip KEVRIĆ/HRM

Vježba SAREX 16 redoviti je obučni događaj Obalne straže RH koji se jednom godišnje provodi s ciljem uvježbavanja zapovjedništava i snaga u planiranju i provođenju operacija pomorskog presretanja te traganja i spašavanja na moru. Provodi se već treću godinu zaredom, zajedno sa snagama Obalne straže Republike Italije, na temelju međunarodnog sporazuma naših zemalja o suradnji u akcijama traganja i spašavanja na Jadranu. Uz brodove obiju strana, sudjelovale su i zračne snage te nacionalne središnjice za zaštitu i spašavanje Hrvatske i Italije...

Pet članova posade ribarskog broda "Spiral" nestalo je u noći u srednjem dijelu Jadrana, negdje na pola puta između hrvatske i talijanske obale. Vlasnik broda pokušao ih je dobiti satelitskom vezom, ali neuspješno. O tome ranom zorom obavještava Nacionalnu središnjicu za zaštitu i spašavanje u Rijeci koja informaciju prosljeđuje dežurnom časniku Obalne straže RH i koordinatoru Centra talijanskog pomorskog spašavanja. Zadnji

JADRANA
SAREX 16

SAREX 16

Hitno medicinsko
zbrinjavanje
ozlijedenih

kontakt s brodom bio je dan prije u području otoka Jabuke i prema dostupnim podacima čini se da je mali ribarski brod imao dodirnu točku s velikim tankerom upravo negdje na sredini mora.

Počinje operacija traganja za unešrećenima i njihova spašavanja, što u plavom morskom okružju nije nimalo lak zadatak. Mjestu nesreće najbliži je hrvatski ophodni brod OB-04 "Hrvatska Kostajnica". Zapovjednik ophodnog broda, koji je prvi na mjestu događaja, od MRCC-a Rijeka dobiva zadaću voditelja operacije spašavanja te ulogu koordinatora s talijanskom stranom i sa zračnim snagama. Prve u akciju

šalje zračne snage koje ubrzo uočavaju plutajući splav na kojoj su tri osobe. U pomoć poziva drugi hrvatski brod, BS-73 "Faust Vrančić", koji se nalazi u blizini, da pošalje brze snage za evakuaciju spašenih ljudi sa splavi, a s obzirom na lokaciju pozvana je i talijanska strana. Jedna od spašenih osoba teško je ozlijedena i treba hitno medicinsko zbrinjavanje. Nakon što ih brzi gumenjak prebací na spasilački brod, helikopter HRZ-a i PZO-a doći će po ozlijedenog i prevesti ga u bolnicu. No, nedostaju još dva člana posade ribarskog broda i nastavlja se zajednička akcija traganja na moru. Zahvaljujući dobroj koordiniranosti

MEĐUNARODNA SURADNJA

i iskustvu, uskoro su spašena i preostala dva ribara s broda "Spiral". Vježba traganja i spašavanja na moru SAREX 16 time je uspješno održena i završena.

Iako je scenarij bio izmišljen, a članove posade nestalog broda činile su plastične lutke, vježba je pripremljena prema stvarnom događaju koji se prije nekoliko godina zbio u području sjevernog Jadrana. Vježba

ja izmjenjuju kao zemlje nositelji. "Ove je godine Hrvatska zemlja nositelj, a cilj vježbe je traganje i spašavanje ljudskih života te imovine na moru. Sve godine imamo različite scenarije kroz koje se od nas zahtijeva da ispitamo sve mogućnosti zajedničkog djelovanja na otvo-

Nakon vježbe hrvatska i talijanska strana održale su kratki sastanak na kojem su razmjenile informacije, impresije, kao i moguće probleme na koje su naišle tijekom vježbe

SAREX 16, koja je ove godine održana 27. rujna, redoviti je obučni događaj Obalne straže RH koji se jednom godišnje provodi s ciljem uvježbavanja zapovjedništava i snaga u planiranju i provođenju operacija pomorskog presretanja te

traganja i spašavanja na moru. Provođi se zajedno sa snagama Obalne straže Republike Italije na temelju međunarodnog sporazuma naših zemalja o suradnji u akcijama traganja i spašavanja na Jadranu. Uz brodove objiju strana sudjelovale su i zračne snage obiju mornarica te nacionalne središnjice za zaštitu i spašavanje Hrvatske i Italije.

Zapovjednik vježbe bio je kapetan fregate Zoran Medvidović, zapovjednik 1. divizijuna Obalne straže RH. Objasnio je da se vježba održava treću godinu zaredom, a svake se godine Hrvatska i Itali-

renom moru odnosno u našem i talijanskom dijelu gospodarskog pojasa," rekao je kapetan fregate Medvidović i doda da se na vježbi ispituje komunikacijska i koordinacijska sposobljenost.

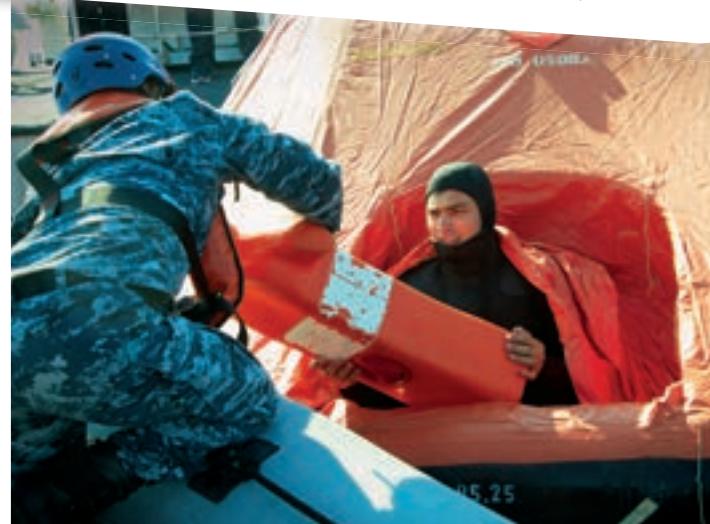
S hrvatske su strane u vježbi sudjelovala dva broda, zrakoplovi Pilatus i helikopter Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane, a s talijanske ophodni brod i helikopter. Nakon vježbe hrvatska i talijanska strana održale su kratki sastanak na kojem su razmjenile informacije, impresije, kao i moguće probleme na koje su naišle tijekom vježbe.

Poručnik bojnog broda Ante Silić bio je prvi na mjestu nesreće, kao zapovjednik ophodnog broda, te je od MRCC-a Rijeka dobio zadaču voditelja na mjestu događaja (OSC koordinator). Kako nam je obja-

Lučka kapetanija - nositelj traganja i spašavanja unutar teritorija RH

Kako nam je objasnio kapetan fregate Zoran Medvidović, lučka kapetanija glavni je nositelj traganja i spašavanja unutar teritorija RH i kad se nešto dogodi unutar teritorijalnih voda, zajedno s Obalnom stražom i policijskim snagama na moru koordinira operaciju. U području ZERP-a nositelj je traganja i spašavanja Obalna straža RH koja također u operaciji sudjeluje zajedno sa snagama lučke kapetanije. Na vježbi je stoga bio i predstavnik lučke kapetanije kao kolega s kojim se mogu podijeliti dragocjena iskustva. "Vježba je bila odlična, pokazala je dobru uigranost i organizaciju i iznimno mi je drago da sam mogao naznačiti njezinoj provedbi," rekao je Petar Poklepović, zapovjednik broda Lučke kapetanije Split.

snio, u spašavanju su sudjelovali ophodni brodovi hrvatske i talijanske strane. "Vodio sam traganje i spašavanje s upućivanjem našeg zrakoplova, kao i helikoptera Republike Italije na mjesto nesreće. Uspješnost cijele realizacije vježbe leži u dobrim vremenskim uvjetima i u izvrsnom timskom radu. Nismo imali nikakvih problema ni kvarova. Mogla se vidjeti dobra uvježbanost, no u konačnici to je jedna od naših zadaća i mi to redovito uvježbavamo u našim vodama i lukama, kao što i Talijani uvježbavaju u svojim. Suradnja je bila na najvišoj razini upravo zato što

obje strane imaju veliko iskustvo," istaknuo je poručnik bojnog broda Ante Silić.

SAREX 16, kao i dosadašnje vježbe, pokazala je visoku kooperativnost te sposobnost da hrvatske snage zajedno s talijanskim pomorskim i zračnim snagama uspješno sudjeluju u vježbi. "Vježba je bila izazvana jer je riječ o sredini Jadran, a posebice kad je u pitanju komunikacija. Zahvaljujem svim sudionicima na uspješno održenoj zadaći jer je to upravo ono što možemo očekivati i u praksi," zaključio je zapovjednik vježbe kapetan fregate Zoran Medvidović. ■

OJL, foto: eu2016.sk

Na sastanku se raspravljalo o implementaciji Europske globalne strategije za vanjsku i sigurnosnu politiku i Europskom akcijskom planu za obranu, suradnji EU-NATO u kontekstu Zajedničke izjave potpisane u Varšavi 8. srpnja ove godine te o operacijama i misijama koje se provode u okviru Zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a...

NEFORMALNI SASTANAK MINISTARA OBRANE EU-A

Ministar obrane Josip Buljević sudjelovao je 26. i 27. rujna na neformalnom sastanku ministara obrane EU-a u Bratislavi. Raspravljalo se o implementaciji Europske globalne strategije za vanjsku i sigurnosnu politiku i Europskom akcijskom planu za obranu, suradnji EU-NATO u kontekstu Zajedničke izjave potpisane u Varšavi 8. srpnja ove godine te o operacijama i misijama koje se provode u okviru Zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a, s posebnim naglaskom na područje Sahela i Libije.

Sastankom je predsjedala visoka predstavnica za vanjsku i sigurnosnu politiku EU-a Federica Mogherini, koja je u uvodnom obraćanju naglasila važnost suradnje institucija EU-a i zemalja članica kako bi se zajedničkim naporima što uspiješnije ostvarili zajednički ciljevi. U okviru prve teme raspravljalo se o napretku implementacije Europske globalne strategije i mehanizmima koji definiraju mјere i rokove za njezino ostvarenje, uključujući Mapu puta, nedavno usuglašeni Plan iz Bra-

tislave, Implementacijski plan za sigurnost i obranu te Europski akcijski plan za obranu. Do kraja godine očekuje se nastavak intenzivnih konzultacija sa zemljama članicama kako bi se usuglasili navedeni planovi i utvrđili rokovi za njihovu provedbu. Ministar Buljević u svojem je obraćanju naglasio nužnost ulaganja daljnijih npora u provedbu Globalne strategije Europske unije, utvrđivanjem odgovarajućih mјera i realnih rokova za njihovu provedbu, pri čemu je posebno istaknuo rad na Implementacijskom planu za sigurnost i obranu te Europskom akcijskom planu za obranu. Naglasio je također kako je temelj tih dokumenata njihova međusobna usklađenost, kao i usklađenost s pristupom NATO-a kao ključnog strateškog partnera EU-a.

Tema druge tematske sjednice bila je suradnja EU-NATO s naglaskom na Zajedničkoj izjavi iz Varšave od 8. srpnja 2016. Raspravljalo se o mјerama i aktivnostima u svrhu jačanja suradnje u području hibridnih prijetnji, terorizma, kibernetičke obrane, ilegalnih migracija te suradnje na

Sredozemlju. Na sjednici je sudjelovao i glavni tajnik NATO-a Jens Stoltenberg koji je najavio daljnje korake u kontekstu ključnih poruka iz Varšave te je najavio kako će se konkretne mјere predstaviti u prosincu. Govoreći o jačanju suradnje EU-NATO, ministar Buljević istaknuo je važnost komplementarnosti tih dviju organizacija, čije je zajedničko djelovanje danas potrebitnije više nego ikad dosad.

dibiliteta Unije kao globalnog aktera općenito. U svojem je obraćanju ministar naglasio važnost koju operacija EU NAVFOR Sophia ima u kontekstu ilegalnih migracija, i za neposredno zahvaćene zemlje, i za cijelu Europu. Naglasio je kako su solidarnost, zajedničko djelovanje i suradnja na svim razinama ključni za uspjeh te i drugih operacija Europske unije, kao i za njihov dugoročni doprinos miru i stabilnosti. ■

VOJNI POLIGON "GAŠINCI"

NATJECANJE ZA NAJSPREMN -MEHANIZIRANU I TENK

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

Povodom Dana oklopništva održana su na vojnom poligonu "Gašinci" u organizaciji Gardijske oklopno-mehanizirane brigade natjecanja za najbolju oklopno-mehaniziranu posadu s borbenim vozilima pješaštva BVP M80A u kojem su sudjelovali pripadnici 1. mehanizirane bojne Sokolovi i 2. mehanizirane bojne Pume te natjecanje za najspremniju tenkovsku posadu s tenkovima M-84 u kojem su sudjelovali pripadnici tenkovske bojne Kune i Oklopne bojne... Kao i uvek prilikom vojničkih natjecanja, i ovo je završilo ceremonijom proglašenja pobjednika, a održat će se i iduće godine te postati tradicionalno...

Postaju li vojnička tenkovska natjecanja svjetski trend? Možda. Međunarodni tenkovski biatlon u Rusiji postoji još od 2013. godine, a ovog je proljeća oživljeno i NATO-ovo natjecanje tenkovskih vodova na poligonu "Grafenwöhr" u Njemačkoj. Čitajući vijesti i gledajući atraktivne snimke s tih natjecanja, svakom ljubitelju oklopništva u Hrvatskoj

vjerojatno je na pamet palo pitanje: "Hoće li i u OSRH biti organizirano nešto slično?" Pa, što se tiče tenkova, stvarno nije trebalo dugo čekati, tek do obilježavanja Dana oklopništva (2. listopada) u Gardijskoj oklopno-mehaniziranoj brigadi (GOMBR). Tijekom 28. i 29. rujna na poligonu "Gašinci" održana su dva paralelna natjecanja. Za najbolju tenkovsku posadu u tenku M-84 natjecali su se pripadnici tenkovske bojne Kune i Oklopne bojne, a za najbolju posadu (što je podrazumijevalo i tzv. iskrcajni dio, dakle, cijele desetine) borbenog vozila pješaštva (BVP) M-80A pripadnici 1. mehanizirane bojne Sokolovi i 2. mehanizirane bojne Pume.

Da, bilo je to prvo natjecanje u OSRH u opisanom obliku, ali svakako treba spomenuti njegove korijene u GOMBR-u. Naime, posade BVP-a već su prošle godine u prosincu imale slično natjecanje, i to u Našicama u okviru proslave 23. obljetnice Puma. Uspješna

"POTICAJ ZA JOŠ BOLJI RAD"

Pobjedničku tenkovsku posadu zapovjednika 2. tenkovske satnije Oklopne bojne činili su satnik Dalibor Vujić (zapovjednik tenka), razvodnik Dubravko Ferbežar (ciljač) i razvodnik Željko Trčić (vozač). "Zapovjednik satnije treba biti uzor svojim ljudima u bilo kojoj situaciji. Nadam se da ovaj rezultat može biti poticaj za još bolji rad svih u satniji. Natjecanje je apsolutno opravdalo svoje pokretanje," zaključio je satnik Vujić.

IIJU OKLOPNO-TENKOVSKU POSADU

VOJNI POLIGON "GAŠINCI"

Izvlačenje
ozlijedenog
člana posade

Svladavanje zapreka

provedba tog natjecanja i sve pozitivno što je ono pružilo motiviranosti i obučenosti postrojbi, pridonijeli su razvoju ideje o natjecanju na razini brigade i uvrštenju tenkova. Ideja se rodila u Dočasničkom lancu potpora. "Koncept natjecanja vezan je uz vojničke pojedinačne i specijalističke zadaće, te zajedničke zadaće posada vozila. U prvom je planu timski rad, integracija taktičkih radnji s provedbom paljbenih zadaća, na izazovnom, teškom terenu, za dobro obučene i uvježbane posade," objasnio nam je na Gašincima prvi dočasnik GOMBR-a stožerni narednik Dražen Horvat.

Zahvaljujući iznimnoj ljubaznosti i profesionalnosti svih pripadnika GOMBR-a koji su bili dio organizacije, Hrvatski vojnik imao je priliku i zadovoljstvo detaljno pratiti cijelo na-

tjecanje. Da, teren je bio izazovan i za vozila i za posade, a postavljenu stazu koja je uključivala uspone, nagibe, glibove, zapreke i rovove trebalo je prijeći u najkraćem mogućem roku. Naravno, organizatori su se potrudili i začinili stazu radnim točkama koje su iskušavale sva vojnička znanja, vještine i sposobnosti sudionika, ne samo kao pojedinaca, nego prije svega kao timova. Točke je trebalo proći prema strogo određenim pravilima i pod budnim okom sudaca. Svaka manja pogreška donosila je kazneni dodatak na ukupno vrijeme, a veća i mogućnost diskvalifikacije.

Tročlane tenkovske posade imale su šest radnih točaka: pripremu vozila za borbu, svladavanje zapreka, postupak prilikom nailaska na protuoklopnu minu, zamjenu članka

gusjeničnog platna, popunu streljivom te školsko gađanje. Oklopno-mehanizirane posade BVP-a (cijele desetine, tj. tri vojnika koji čine samu posadu vozila plus njih sedam koji čine iskrcajni dio), imale su devet točaka: pripremu za borbu, svladavanje OMP-a, vuču oštećenog BVP-a, svladavanje bočnog nagiba, ulazak u bazu uz zamjenu članka gusjeničnog platna, provedbu napada oklopno-mehaniziranom posadom, izvlačenje i nošenje ozlijedenog člana posade, taktičko kretanje BVP-a i posade u NBK uvjetima te bojno gađanje oklopno-mehaniziranom posadom u obrani. Dakle, na nekim se točkama desetina iskrcavala i provodila zadaće koje smo inače naviknuli gledati u klasičnim vježbama pješaštva. Dva paralelna natjecanja tražila

su dvije organizacijske cjeline: kod tenkista je na čelu bio zapovjednik Sokolova pukovnik Valentin Skroza, a kod BVP-a zapovjednik Puma pukovnik Željko Marinov. Međutim, stvarno smo imali priliku uvjeriti se da su svi organizatori djelovali sinkronizirano, kao jedan. Natjecanja su bila vođena iz istog stožera (EXDIR) u šatoru u blizini automatskog tenkovskog strelišta (ATS), gdje se nalazio start i cilj objetu staza. Startni raspored u ritmu "jedan tenk – jedan BVP" bio je isplaniran tako da nije moglo doći do susreta vozila na stazama, a postavljene straže i kontrolori brinuli su se o sigurnosti svih koji su pratili natjecanje. Poligon "Gašinci" izgleda zahvalno za takav tip natjecanja jer na relativno malom prostoru pruža dosta mogućnosti za sigurno postav-

"Posada je srce tenka i BVP-a"

Uručivši pehare i priznanja najboljima tijekom ceremonije proglašenja, zamjenik zapovjednika HKoV-a brigadni general Siniša Jurković naglasio je da je sa zadovoljstvom pratio natjecanje i njegovu organizaciju. "Kroz ovakve događaje osnažujemo pobjednički duh u OSRH i postižemo pobjedničke rezultate," poručio je general postrojenim natjecateljima. Čestitajući sudionicima i organizatorima natjecanja koje je promocija izvrsnosti, zapovjednik GOMBR-a brigadni general Denis Tretinjak rekao je: "Bez obzira na svu tehnologiju, posada je srce tenka i borbenih vozila pješaštva. Samo hrabri, odlučni i obučeni pripadnici garancija su efikasne uporabe tehnike."

"Više od natjecanja"

Zapovjednici natjecanja pukovnik Valentin Skroza i pukovnik Željko Marinov istaknuli su u izjavama za Hrvatski vojnik da događaji na Gašincima imaju veću važnost od natjecateljske, pokazuju spremnost posada te kvalitetu cijelogodišnjeg ciklusa obuke u postrojbama.

NAJBOLJI

posade BVP-a M-80A

1. mjesto: 2. desetina 2. voda 3. satnije 1. mehanizirane bojne Sokolovi
2. mjesto: 3. desetina 1. voda 2. satnije 2. mehanizirane bojne Pume
3. mjesto: 3. desetina 1. voda 3. satnije 2. mehanizirane bojne Pume

posade tenka M-84

1. mjesto: posada zapovjednika 2. satnije Oklopne bojne
2. mjesto: 2. posada 1. voda 2. satnije tenkovske bojne Kune
3. mjesto: 4. posada 3. voda 2. satnije Oklopne bojne

ljanje raznolikih radnih točaka. Prijevice, na ruti BVP-a bila je i tzv. NATO-ova baza koja inače služi za uvježbavanje kontingenata OSRH koji odlaze u međunarodne misije i operacije, a na natjecanju je bila idealna za operacije iskrcajnog dijela desetina s BVP-om. Ukratko, bez obzira na mnoštvo vojnika, tehnike i kompleksan scenarij, natjecanje je proteklo u organizaciji kakvu volimo nazivati pravom vojničkom. Bez obzira na to što su "osamdeset četvorke" i "beverpei" vozila kakva je uvijek atraktivno vidjeti u akciji, što je teško ostati ravnodušan na njihovu moć, buku i pokretljivost unatoč oklopjenosti, ono što nas je oduševilo bili su natjecatelji. Ne zaboravimo, biti vojnik u oklopnoj ili mehaniziranoj postrojbi, u tenku ili BVP-u, daleko je od udobne vožnje u moćnoj oklopnoj utvrdi koja svladava sve zapreke i protivnike. Postati i ostati takav vojnik traži go-milu teškog fizičkog rada, vrućine (a u drugim uvjetima i hladnoće), i trčanja, mnoge sate rada na sebi, a onda i zajedničkog rada s kolegama, sve uz poštivanje stege i subordinacije. I zamjena gusjeničnog članka, koja bi se laicima mogla učiniti kao

rutinska zadaća, traži znanje, trud i uigranost. Sve to mogli smo vidjeti uživo tijekom dva dana u Slavoniji, i ono što ćemo nazvati naj-impresivnijim bio je entuzijazam i zajedništvo. Među sudionicima bili su i stari i mlati, od prekaljenih ljudi koji su se u oklopništvu borili u Domovinskom ratu, sve do mladih kojima je natjecanje bilo vjerojatno najveći izazov u karijeri. Bodrili su jedni druge, poklicima slavili svaki dobar potez i rezultat, a ako bi naišli na poteškoće, nisu odustajali, bili su uporni dok napokon ne bi prošli radnu točku ili neku drugu zapreku. Vrijedilo je doći u Gašince samo zbog uzvika zadovoljstva cijele pobedničke posade u konkurenciji BVP-a nakon što su objavljeni rezultati.

Kao i uvijek prilikom raznih vojničkih natjecanja, i ovo GOMBR-a završilo je ceremonijom proglašenja pobednika. Organizatori su bili originalni: nakon što su priznanja uručena "srebrnim" i "brončanim", prvo plasirane su posade pred improviziranu pozornicu stigle u svojim vozilima. Iz BVP-a su izišli pripadnici 2. desetine 2. voda 3. satnije

Priprema tenka za borbu

Zamjena članka
gusjeničnog
platna

1. mehanizirane bojne Sokolovi, a iz tenka posada zapovjednika 2. tenkovske satnije Oklopne bojne.

Pobjednici su zasluzili čestitke, ali zasluzili su ih i svi ostali. Bez obzira na to što među bojnima i manjim postrojbama unutar njih postoji vidljivo

suparništvo, ono je pozitivno. Čestitke su bile otvorene i iskrene, zapravo su se svi ponosili pobjednicima. I kao zaključak, dovoljno je reći da će se natjecanje održati i iduće godine te postati tradicionalno. Zaista, nema ljepšeg i boljeg načina da jedan vojni rod proslavi svoj dan. ■

"MOTIVACIJA KAO PEČAT POBJEDE"

Među posadama BVP-a najbolja je bila 2. desetina 2. voda 3. satnije 1. mehanizirane bojne Sokolovi u sastavu desetnik Andrej Hanižjar (zapovjednik desetine), skupnica Josipa Grbavica (zapovjednica vozila), vojnik Zvonimir Bereš (ciljač-operater), vojnik Josip Neugebauer (vozač BVP-a), vojnik Božidar-Matej Martinović i vojnik Hrvoje Opačak (puškostrojnj-granata), vojnik Robert Rakocija i pozornik Josip Mijić (strijelci s bacaćem granata) te vojnik David Sinara i razvodnik Dalibor Vujičić (strijelci). "Današnji uspjeh plod je naših dobrih priprema i kvalitetne obuke, uz izvrsnu stegu i predanost zadaći. Konačan je pečat dala velika motivacija vojnika," rekao je nakon proglašenja desetnik Hanižjar.

24. VOJNO-REDARSTVENO HODOČAŠĆE U MARIJU BISTRICU

PRVE NEDJELJE U LISTOPADU PRIPADNICI HRVATSKE VOJSKE, POLICIJE I BRANITELJA VEĆ TRADICIONALNO HODOČASTE U MARIJANSKO SVETIŠTE U MARIJI BISTRICI. KONCELEBRIRANO MISNO SLAVLJE PREDVODIO JE VOJNI ORDINARIJ U REPUBLICI HRVATSKOJ MONSINJOR JURE BOGDAN KOJI JE TOM PRILIKOM REKAO: "NA NAŠEM ŽIVOTNOM PUTU NOSI NAS VJERA JER SE KAO VJERNICI NA SVOJOJ ŽIVOTNOJ DIONICI OSJEĆAMO SIGURNIJIMA, SNAŽNIJIMA, JAČIMA..."

I ove su godine tradicionalno prve nedjelje u listopadu hrvatski vojnici, policajci, branitelji, hodočastili u hrvatsko nacionalno marijansko svetište u Mariji Bistrici. Okupljeni u zajedništvu na 24. hrvatskom vojno-redarstvenom hodočašću koje je održano 2. listopada, sudjelovali su pripadnici MORH-a i OSRH, MUP-a, hrvatski branitelji, ratni vojni invalidi, obitelji poginulih i nestalih hrvatskih branitelja te brojni vjernici. Već tradicionalno na hodočašću su sudjelovali i pripadnici Ministarstva obrane i Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

Hodočasnicima su se na misnom slavlju pridružili predsjednica Republike i vrhovna zapovjednica OSRH Kolinda Grabar-Kitarović, zamjenik ministra obrane Tomislav Ivić, načelnik GS OSRH general zborna Mirko Šundov, izaslanstva MUP-a, Ministarstva branitelja, te drugi brojni civilni i vojni dužnosnici.

OKUPLJENI

Euharistijsko slavlje koje je održano ispred vanjskog oltara, na prostoru crkve na otvorenom blaženog kardinala Alojzija Stepinca, započelo je svečanom procesijom i mimohodom ratnih zastava postrojbi iz Domovinskog rata, djetalnih postrojbi policije i vojske te povijesnih postrojbi. Uz pripadnike Vojnog ordinarijata i svećenike iz drugih hrvatskih biskupija, na hodočašću su bili i predstavnici vojnih ordinarijata iz Bosne i Hercegovine, Slovenije i Slovačke. Središnji događaj bila je concelebrirana misa koju je predvodio

vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj monsinjor Jure Bogdan. "Naš je ljudski život obilježen susretima i događajima, žalostima i radostima, dragim osobama koje nas prate. Sve to na neki način možemo pronaći ovde u Mariji Bistrici. Ovdje smo na polju naših susreta, našeg svakodnevnog života. Kao hrvatski vojnici i policajci brinemo se za opće dobro i sigurnost naše domovine. Želimo dati ono najbolje od sebe u profesionalnom i ljudskom smislu. Tik uz nas je Crkva, Očev dom koji nam pruža potporu i sigurnost," rekao je mons. Bogdan na početku propovijedi. Istaknuo je i kako je Blažena Djevica Marija dio našeg života: "U tminama beznađa i nedostatka perspektive Marija je svjetlo koje nam osvjetjava put." Rekao je i kako nas na našem životnom putu nosi vjera jer se kao vjernici na svojoj životnoj dionici osjećamo sigurnijima, snažnijima, jačima, te da je za kršćanina XXI. stoljeća potreban život prožet i nošen vjerom.

Mons. Bogdan u svojoj se propovijedi posebno osvrnuo na ulogu i važnost obitelji u današnjem društvu. Istaknuo je kako je obitelj sastavni dio Božjeg stvoriteljskog i otkupiteljskog plana, te da je u Božjem naumu obitelj prvo mjesto očuvanje osobe i društva te kolijevka života i ljubavi. Za obitelj je rekao da je

Hodočasnicima su se na misnom slavlju pridružili predsjednica Republike Kolinda Grabar-Kitarović, zamjenik ministra obrane Tomislav Ivić, načelnik GS OSRH general zborna Mirko Šundov, izaslanstva MUP-a i Ministarstva branitelja

Leida PARLOV, snimio Stjepan BRIGLJEVIĆ

UZAJEĐNIŠTVU

temeljna jezgra društva, Crkva u malom, te da upravo u obitelji čovjek prima prve i odlučujuće spoznaje o istini i dobroti, a obiteljski odgoj u vjeri jamstvo je sretne budućnosti djece. Istanuo je i da bez zdravih i stabilnih obitelji nema budućnosti te da je svako ulaganje u obitelj ulaganje u budućnost Hrvatske, Europe i svijeta. Dodao je i da su obitelji pozvane prepoznati svoje dostojanstvo i obnoviti se u vjeri jer će bez unutarnje obnove sve izvanjske mjere ostati neučinkovite. "Obitelj je

naša prošlost. Tu smo niknuli, odrali, primili dar vjere. Obitelj je naša sadašnjost. Tu živimo, ostvarujemo se, preuzimamo odgovornost jedni za druge nošeni snagom Božje ljubavi i vođeni njegovim zapovijedima. Obitelj je naša budućnost. Mladim naraštajima pružamo razloge života i nade kako bi oni očuvali vjeru i hrabro se suočili s novim izazovima," rekao je mons. Bogdan.

Organizator hodočašća je Vojni ordinarijat u Republici Hrvatskoj, a u programu su sudjelovali i Orkestar Oružanih snaga Republike Hrvatske te Klapa "Sveti Juraj" Hrvatske ratne mornarice.

Generalni vikar Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj o. Jakov Mamić zahvalio je svima koji su sudjelovali u organizaciji hodočašća te svim hodočasnicima na kršćanskoj i dostojašnvenoj prisutnosti na ovogodišnjem hodočašcu čiji je zapovjednik bio brigadni general Miroslav Kovač. Hodočašće je završilo križnim putom na bistričkoj kalvariji. ■

Koncelebriranu euharistijsku službu predvodio je vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj mons. Jure Bogdan

VOJNO VJEŽBALIŠTE "GAKOVO"

EKIPA HRVATSKOG VOJNIKA NAZOČILA JE NA VOJNOM VJEŽBALIŠTU "GAKOVO" ZAVRŠNOM DIJELU OBUKE SERE (SURVIVAL, EVASION, RESISTANCE, EXTRACTION), TJ. PREŽIVLJAVANJE, IZBJEGAVANJE, OTPOR, IZVLAČENJE. BILI SU TO ZADNJI OD NEPREKIDNA 72 SATA TIJEKOM KOJIH SU SEDMORICA POLAZNIKA BILA UBAČENA U SIMULIRANU SITUACIJU IZOLACIJE I ZAROBLJENIŠTVA. ODABRANI SU MEĐU PRIPADNICIMA OSRH S VOJNIM SPECIJALNOSTIMA ZA KOJE JE PROCIJENJEN VISOK RIZIK OD IZOLACIJE U OPERACIJAMA ILI MISIJAMA...

72 SATA

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

Signaliziranje pozicije
potražnom helikopteru

IZOLACIJE

Prošle je godine u Oružanim snagama Republike Hrvatske prvi put proveden pilot-program obuke SERE razine C (Survival, Evasion, Resistance, Extraction), tj. preživljavanje, izbjegavanje, otpor, izvlačenje, u organizaciji Središta za međunarodne vojne operacije (SMVO). Podsjetimo, cilj je usvajanje vještina nave-

denih u nazivu obuke koje bi se trebale primjenjivati od trenutka moguće izolacije polaznika iza neprijateljskih crta ili zarobljavanja, pa sve do njihova izvlačenja. Prošlogodišnja pilot-obuka pokazala se uspješnom pa je ove godine organizirana i provedena prva redovita obuka SERE razine C. Počela je 12. rujna razinom B

za ukupno 23 polaznika iz sedam postrojbi i trajala je do 16. rujna, a polaznici razine C, njih sedmorica, nastavili su do 23. rujna. No, upravo je vježba na zemljištu održana od 19. do 22. rujna bila najzahtjevniji dio obuke. Ekipa Hrvatskog vojnika nazočila je na vojnom vježbalištu "Gakovo" rjezinu završnom dijelu. Bili su to zadnji od neprekidna 72 sata tijekom kojih su sedmorica polaznika bila ubaćena u simuliranu situaciju izolacije i zarobljeništva. Odabrani su među pripadnicima OSRH s vojnim specijalnostima za koje je procijenjen visok rizik od izolacije u operacijama ili misijama, a to su specijalci, izvidnici, vojni piloti te instruktori ili provoditelji obuke.

"Ove su godine u obuku implementirane naučene lekcije s prošlogodišnje koja je bila održana u vojarni 'Josip Jović' u Udbini," objašnjava nam voditelj obuke bojnik Zdravko Gagulić iz SMVO-a u pitomijem dijelu "Gakova" prije no što smo krenuli u šumu. "Prošlogodišnja pilot-obuka pokazala je da sinergi-

VOJNO VJEŽBALIŠTE "GAKOVO"

**Svi polaznici tijekom vježbe prolaze i fazu zarobljavanja.
Suprotstavljenu stranu činili su pripadnici Vojnoobavještajne satnije Gardijske oklopno-mehanizirane brigade**

jom znanja i iskustava različitim postrojbama i kvalitetnim instruktora iz SMVO-a. Zapovjedništva specijalnih snaga, HRZ-a i PZO-a, možemo provesti kvalitetnu obuku poput ove," kaže Gagulić. Ove su se godine u organizaciju i provedbu obuke uključili i pripadnici Pukovnije Vojne policije, a dvojica su SERE specijalisti i instruktori američkog zrakoplovstva sudjelovala kao gosti promatrači i savjetnici kako bi svojim stručnim znanjem i iskustvom unaprijedili kvalitetu te obuke u OSRH. Vezano uz radiokomunikacijsku opremu, obuku je podržala Bojna veze ustupanjem svojeg komunikacijskog sustava ITT Spearhead koji uključuje i prikaz lokacije polaznika s pomoću GPS-a, što je omogućilo bolju provedbu vježbe sa sigurnosnog aspekta. Nakon kratkog briefingu za novinare, uputili smo se terencima u bilogorsku šumu. Tijekom vožnje saznajemo još informacija. Primjerice, scenarij vježbe vezan uz izolirane osobe mora odražavati sve faze SERE-a, koje polaznici prethodno uče i prolaze vođenim putem prije same vježbe. Sukladno tomu, svih polaznici tijekom vježbe prolaze i fazu zarobljavanja. Suprotstavljenu stranu činili su pripadnici Vojnoobavještajne satnije Gardijske oklopno-mehanizirane brigade, za koje je sudjelovanje na vježbi također u jednu ruku bilo prilika za usavršavanje specijalističkih vještina.

Noć uoči našeg dolaska na poligon sedmorka je, u strogo kontroliranim uvjetima pod stalnim nadzorom instruktora, liječnika i psihologa, bila izložena psihofizičkim naporima i stresnim situacijama, što smo i shvatili nakon što smo stigli na malu livadu okruženu šumom. Tek na opasku i pokazivanje prstom našeg vodiča, jednog od instruktora, uočili smo vojnike među drvećem. Iako su im lica bila zatamnjena, nedostatak bilo kakvog naoružanja, ozbiljnost, sjajne oči i usporeni govor nagovještavali su

Improvizirano sklonište

kroz što su sve prošli. Sama priroda, divlje životinje, hladnoća, glad i ţeđ te improvizirana skloništa u šumi nisu toliki problem. Konačno, nisu to bilo kakvi mlađi ljudi, nego profesionalni vojnici elitnih specijalnosti, a takvi su i instruktori koji su ih pripremali. "Čovjek iz ovog izida još jači," uprečljivo je zaključio jedan vojnik.

Procedure završne faze izvlačenja zahtijevale su uspostavljanje kontakta s prijateljskim snagama. Nakon što su utvrdili sigurnost zone za slijetanje helikoptera, polaznici su dimom signalizirali svoju poziciju potražnom helikopteru i nije trebalo puno vremena da se veliki transportni helikopter Mi-171Sh ponovno pojavi iznad njih s timom za izvlačenje. No, izvlačenje, tj. spašavanje ne izgleda onako kako smo navedni gledajući ratne filmove. Za počinje takozvanim prijateljskim zarobljavanjem. Dakle, iz letjelice su se iskricali naoružani vojnici s fantomkama, potrcali prema polaznicima koji su klečali i imali podignute ruke. Dok ih je jedna skupina identificirala i pretresala,

druga je još pretraživala okolnu šumu. Konačno, sedmorica su pod oružjem odvedena u helikopter koji je brzo poletio. Naime, nakon izvlačenja još slijedi i reintegracija, koju u cilju potpunog povratka u normalno djelovanje u postrojbi provode psiholozi, liječnici i obaveštajci. Oni trebaju provesti konačnu identifikaciju, zaključiti u kakvom su psihofizičkom stanju polaznici te od njih prikupiti informacije o svemu što su čuli, vidjeli i doživjeli. Srećom, sve što smo vidjeli bila je vježba i reintegracija nije bila dugotrajna. Štoviše, bojnik Gagulić ocijenio je da su polaznici pokazali iznimno znanje u radiokomunikaciji, orientaciji, navigaciji, izbjegavanju, preživljavanju u prirodi, u reakcijama pri ispitivanju... "Svi su se na kraju vježbe osjećali dobro, iako pomalo umorni, neispavani i gladni, ali uspjeli su. Radit ćemo na tome da svaka sljedeća obuka bude još kvalitetnija. Naš instruktorski tim, naravno, u suradnji s kolegama iz ostalih grana OSRH, svakako je spreman za takav izazov," zaključio je voditelj obuke. ■

Izvlačenje helikopterom

Tomislava PAPIĆ, snimio Stjepan BRIGLJEVIĆ

DOM HV-A "ZVONIMIR" ☎

Dvadeset peta obljetnica utemeljenja Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske obilježena je 27. rujna u dvorani Dom-a HV-a "Zvonimir". Svečanom obilježavanju nazočila je predsjednica Republike Hrvatske i vrhovna zapovjednica OSRH Kolinda Grabar-Kitarović, zamjenik ministra obrane Tomislav Ivić, načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Mirko Šundov, vojni biskup mons. Jure Bogdan, dužnosnici Ureda predsjednice i Ministarstva obrane, generali i admirali, dosadašnji načelnici Glavnog stožera te brojni pripadnici Oružanih snaga RH.

Predsjednica Republike Kolinda Grabar-Kitarović, čestitajući 25. obljetnicu Glavnog stožera, istaknula je kako je suverena hrvatska država rezultat ponajprije hrvatskog zajedništva i žrtve svih hrvatskih domoljuba, u prvom redu pripadnika Zbora narodne garde, Hrvatske vojske i redarstvenika MUP-a. "Mnogi od vas bili su sudionici ključnih povijesnih događaja. Otad se mnogo toga promijenilo, no Oružane snage Republike Hrvatske ostale su uvažavane i učinkovita profesionalna vojna organizacija koja je u svakom trenutku pripravna odgovoriti sigurnosnim izazovima," istaknula je vrhovna zapovjednica te dodala kako je središnja zadaća Glavnog stožera skrbiti se o spremnosti Oružanih snaga i biti stalni generator promjena. Zamjenik ministra obrane Tomislav Ivić rekao je da ima trenutaka u povijesti kad treba pronaći način da se težnje i energija ljudi pretoče u domovinske pobjede: "Takvi su bili naši počeci. Trebalo je golemu odlučnost, svehrvatsko zajedništvo, čvrsto uvezati u sustav koji će se moći suočeliti s izazovima u vremenu u kojem je i sama opstojnost Republike Hrvatske bila na kušnji." Zamjenik ministra zaželio je svima da i nadalje prepozna znakove vremena u kojem živimo, kao što su znali u vremenu Domovinskog rata i poslijeratne izgradnje domovine i naših Oružanih snaga. "Znam da ćete i nadalje u svojem djelovanju težiti izvrsnosti, usvajati i nametati nove standarde, usmjeravati vojsku pobednika ka novim uspjesima na ponos svih nas," istaknuo je zamjenik ministra.

Načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Mirko Šundov čestitao je 25. obljetnicu ustroja i djelovanja Glavnog stožera osnovanog Odlukom Predsjednika RH dr. Franje Tuđmana 21. rujna 1991. te se prisjetio sudbonosnih povijesnih događaja. Istaknuo je kako je Hrvatska vojska pobjedosno stala na međunarodno priznate granice Republike Hrvatske jer su je vodili ljudi koji su imali viziju stvaranja pobjedičke vojske i sposobnost da tu viziju pretoče u konkretna organizacijska rješenja i pobjedu: "U dvadeset pet godina jednog naroda i jedne vojske, prošli smo put od rođenja do zrelosti i danas s ponosom možemo reći da su Oružane snage na čelu s Glavnim stožerom spremne i sposobne izvršiti svaku dobivenu zadaću."

Dvadeset peta obljetnica Glavnog stožera bila je prigoda za zahvalu pripadnicima Oružanih snaga na časnom obavljanju vojne službe. Najzaslužniji-

"MNOGI OD VAS BILI SU SUDIONICI KLJUČNIH POVİJESNIH DOGAĐAJA. OTAD SE MNOGO TOGA PROMIJENILO, NO ORUŽANE SNAGE REPUBLIKE HRVATSKE OSTALE SU UVAŽAVANA I UČINKOVITA PROFESIONALNA VOJNA ORGANIZACIJA KOJA JE U SVAKOM TRENTUKU PRIPRAVNA ODGOVORITI SIGURNOSNIM IZAZOVIMA," ISTAKNULA JE PREDSJEDNICA KOLINDA GRABAR-KITAROVIĆ

25

godina
Glavnog
stožera
OSRH

Načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Mirko Šundov čestitao je 25. obljetnicu ustroja i djelovanja GS OSRH

ma su uručene pohvale i nagrade za uspješno obavljene zadaće te ostvarene iznadprosječne rezultate u izvršavanju postavljenih zadaća. U sklopu obilježavanja izaslanstva Oružanih snaga RH položila su vijence i zapalila svjeće na grobovima bivših načelnika GS OSRH. Na gradskom groblju u Sisku odana je počast stožernom generalu Janku Bobetku, a na zagrebačkom Mirogoju stožernim generalima Zvonimiru Červenku i Martinu Špegelju te generalu zbora Imri Agotiću. U kapelici svetog Ivana Pavla II. služena je misa koju je predvodio vojni biskup mons. Jure Bogdan. ■

Najzaslužnijima su uručene pohvale i nagrade za uspješno obavljene zadaće te ostvarene iznadprosječne rezultate

MEĐUNARODNO NATJECANJE

MALA SKUPINA ENTUZIJASTA I ZALJUBLJENIKA U RADIOPREĐAJE IZ RADIOAMATERSKOG KLUBA TULE I VUŽIĆ, KOJI OKUPLJA UMIROVLJENE I DJELATNE PRIPADNIKE OSRH, A DJELUJE U OKVIRU HRVATSKEGA RADIOPREĐAJE IZ RADIOAMATERSKOG SAVEZA, NEDAVNO JE OSVOJILA PRVO MJESTO NA SVJETSKOM PRVENSTVU U KATEGORIJI *MULTI OP ALL BAND*, A TO JE VEĆ ŠESTA NAGRADA NA SVJETSKOJ RAZINI...

9A7T -

RADIOAMATER

Vozeći se glavnom cestom od Samobora preko Galgova do Stare karlovačke ceste nai-lazite na mjesto Falaščak za koje vjerojatno ni dobar dio stanovnika Samobora nije čuo. Ni stotinjak metara od glavne ceste, kamo vjerojatno nikad ne biste skrenuli osim zbog potrebe, prvo što vam upadne u oči trošna je ograda koja je nekad bila ulaz u vojni objekt. Unutar ograđenog prostora smještena je kućica koja danas, unatoč zlaganju njezinih korisnika, izvana izgleda dotrajalo, trošno i pomoćno zapušteno. Brojne visoke antene oko nje upućuju vas da to baš i nije tek jedan od brojnih na(za)puštenih objekata o kojima nakon što ih je napustila vojska nitko ne vodi brigu. Upravo u takvom okružju smjestila se mala skupina entuzijasta i zaljubljenika u radiopređaje okupljenih u radioamaterski klub Tule i Vužić, osnovan u Dubrovniku 1993. godine u jeku šestoskih borbi na Južnom bojištu. Svi su redom umirovljeni ili djelatni pripadnici OSRH, a djeluju u okviru Hrvatskog radioamaterskog saveza te Zajednice tehničke kulture Zagrebačke županije i Grada Samobora. Nakon dolaska i upoznavanja zbumjen slušam: "Dobrodošli u radioamaterski klub 9A7T. Ja sam predsjednik Kluba 9A4KJ, ovo je 9A2EU,

ovo je 9A5MR, ovo je..." Misleći kako je riječ o nekoj šali koju ne razumijem, bespomoćno sam pogledom tražio pomoć oko sebe, vjerojatno toliko zbumjen da su svi prasnuli u smijeh. S neskrivenim olakšanjem pitam za objašnjenje koje ubrzo i dobivam. Naime, svaki radioamaterski klub ima svoj prepoznatljiv i registriran kôd koji znaju svi u svijetu (prve dvije znamenke -9A zapravo su pozivna oznaka za Hrvatsku). Naravno, u krugu radioamatera. Jednako tako, i svaki radioamater ima svoj kôd kojim se predstavlja nakon što je s nekim u Japanu, na Novom Zelandu, u pustinji ili prašumi uspostavlja vezu. Povod posjeta bilo je osvojeno prvo mjesto članova Kluba na nedavno održanom Svjetskom prvenstvu u kategoriji MOAB – *Multi Op All Band*, (ekipna kategorija na svim frekvencijama kratkog vala). Ukupno su svjetski pobjednici bili šest puta, a regionalne ili kontinentalne trofeje više ni ne broje... Zidovi Kluba više nemaju mjesta za osvojene plakete, pa dobar dio njih nazigled zaboravljen i nehajno stoji negdje u kutu... Naravno, prvo pitanje koje se nameće samo po sebi glasi: "Što morate napraviti iz neke prostorije u bilo kojem kutku Zemljine kugle da biste bili svjetski princi?" pa se ubrzo upoznajem

Pozivamo sve zainteresirane pripadnike željne dokazivanja na području radioamaterizma da se detaljnije informiraju na web-stranicama kluba 9a7t.weebly.com.

RADIOAMATERSKI KLUB TULE I VUŽIĆ

Napisao i snimio Željko STIPANOVIĆ, fotoarhiva Kluba

Krajem studenog 1991. došlo je zbog kvara relejnih odašiljača na Papuku do smetnji u telekomunikacijskim vezama između istočne Slavonije i središnje Hrvatske. Nekoliko su dana pripadnici 40. pukovnije veze HV-a Anđelko Tule i Tomislav Vužić u pratnji devet pripadnika 123. brigade svakodnevno odlazili na Papuk namjeravajući otkloniti kvar. No, 2. prosinca upali su u neprijateljsku zasjedu i tom prilikom svih je jedanaest hrvatskih branitelja poginulo. Želja im je bila uspostaviti vezu među ljudima, no, nažalost, nisu uspjeli. Ovaj radioamaterski klub stoga s ponosom nosi ime svojih kolega.

SKI KLUB SVJETSKOG GLASA

s propozicijama. Dakle, natjecanja traju 24 ili 48 sati i u tom razdoblju u frekventnom polju unutar kojeg se isključivo možete "kretati" morate uspostaviti što više kontakata. Da biste osvojili medalju zlatnog sjaja, prosječno morate uspostaviti dvije tisuće kontakata. Bilježi se svaki poziv, datum, vrijeme uspostave poziva, kôd i frekvencija, jednako kao i strana s kojom ste uspostavili kontakt, a nakon završetka natjecanja uspoređuju se svi podaci koji se moraju poklopiti. Pojednostavnjeno: da bi vam poziv koji ste prijavili kao ispravan bio priznat, mora se poklopiti s izvješćem onih s kojima ste uspostavili pozive. Razlika u vremenu koje ste naveli u svojem izvješću i onog s druge strane ne smije biti veća od pet minuta. Dakle, kao što članovi Kluba rekoše, izvješća koja pošalju točna su gotovo u 97 posto. Posebna su atrakcija natjecanja s nekim od otoka, po mogućnosti što manje naseljenih, poput Trstenika, Ilovika ili Suska, jer se

uspostavljenе veze s takvih mesta najviše buduju. No, za takvu "egzotiku" često nema novca pa moraju odustati od takve mogućnosti.

Premda ostvaruju rezultate vrijedne divljenja, u njihovu radu vodi ih isključivo zanos i entuzijazam jer nerijetko u nedostatku finansijskih sredstava sami moraju ulagati u vlastitu opremu. I ne samo to: za taj napušteni prostor u vlasništvu Državnog ureda za upravljanje državnom imovinom (DUUDI), koji je još uvijek na kakvom-takov životu isključivo zahvaljujući njima, moraju plaćati najamninu.

Vjerujemo ipak, da će respektabilni rezultati koje Klub iz godine u godinu ostvaruje pomoći u pozitivnoj promjeni njegova statusa i primjerenijem vrednovanju onog što njegovi članovi rade. Ako ni zbog čega drugog, onda zbog činjenice da bi u slučaju elementarne ili bilo kakve druge nepogode, u kojoj bismo ostali bez običajenih komunikacijskih sredstava bez kojih danas ne možemo zamisliti život, njihove antene i oprema, a ponajprije njihovo znanje i sposobnosti, bili jedini način na koji bismo mogli s nekim uspostaviti kontakt i obavijestiti ga kakva nas je nepogoda snašla. ■

Natjecanja traju 24 ili 48 sati. Da biste osvojili medalju zlatnog sjaja, prosječno morate uspostaviti dvije tisuće kontakata

NAJBOLJI VOJNICI I DOČASNICI OSRH SRPNJA I KOLOVOZA

PRIZNANJA ZA IZNIMNU MOTIVIRANOST I PREDANOST

U prostorijama Glavnog stožera održana je 30. rujna prigodna svečanost na kojoj je načelnik GS OSRH general zbora Mirko Šundov uručio priznanja najboljim vojnicima i dočasnicima Oružanih snaga za srpanj i kolovoz. Za najboljeg vojnika srpnja izabran je vojnik Marko Brkanović, a dočasnika narednik Josip Jagatić. Najbolji vojnik i dočasnik kolovoza su razvodnik Dejan Sadiković i skupnik Andrija Juričević. Priznanja su zaslužili zbog visoke profesionalnosti, iznimne motiviranosti i predanog rada čime na najbolji način pridonose razvoju svojih postrojbi, a time i Oružanih snaga u cijelini...

Za najboljeg vojnika srpnja izabran je vojnik Marko Brkanović, a dočasnika narednik Josip Jagatić. Najbolji vojnik i dočasnik kolovoza su razvodnik Dejan Sadiković i skupnik Andrija Juričević. Priznanja su zaslužili zbog visoke profesionalnosti, iznimne motiviranosti i predanog rada čime na najbolji način pridonose razvoju svojih postrojbi, a time i Oružanih snaga u cijelini...

Priznanja su zaslužili zbog visoke profesionalnosti, iznimne motiviranosti i predanog rada čime na najbolji način pridonose razvoju svojih postrojbi, a time i Oružanih snaga u cijelini.

Najbolji vojnik srpnja vojni policajac **Marko Brkanović** pripadnik je 3. satnije Pukovnije Vojne policije, a u OSRH je nešto više od dvije godine. Iako je u Vojnoj policiji tek od ovog lipnja, u svojoj je postrojbi od samog početka prepoznat po besprijeckom radu i zalaganju. Čim je raspoređen u Vojnu policiju, upućen je na obučni ciklus eNRF/VJTF snaga gdje je tijekom obuke pokazao iznimne rezultate i bio jedan od najbolje ocijenjenih vojnika u postrojbi. Ovo priznanje gotovo na samom početku vojne karijere puno mu znači. Nije znao da je nominiran tako da je to za njega, kaže, kad je doznao bio velik pozitivan šok i velika motivacija za daljnji rad: "Želim se i dalje razvijati kroz Vojnu policiju. Došao sam u postrojbu koju sam oduvijek želio i radim posao koji volim."

Narednik **Josip Jagatić**, najbolji dočasnik srpnja, zapovjednik je desetine u Satniji za dubinsko izviđanje SOD-a. Dočasnik je s velikim znanjem i iskuštvom koje, aktivnim sudjelovanjem

Leida PARLOV, snimio Stjepan BRIGLJEVIĆ

IU PROFESIONALNOST, DAN RAD

u planiranju i provedbi zahtjevnih obučnih aktivnosti na razini satnije, na najbolji način koristi za podizanje razine uvježbanosti pojedinca i desetine te tako pridonosi razvoju cijele postrojbe. Ostvarila mu se želja da radi u specijalnoj postrojbi. Voli prihvati nove izazove i stjecati nova iskustva. Na osvojeno je priznanje ponosan: "Ponosan sam tim više jer ga ne vidim samo kao svoj, nego i kao uspjeh satnije. Mi smo mala satnija, a već je dvoje mojih kolega dobilo ovo priznanje. Sad sam ga dobio ja, ali svi dobro radimo. Riječ je samo o nijansama."

Titula najvojnika kolovoza pripala je razvodniku **Dejanu Sadikoviću**, tehničaru za računalnu potporu iz Središta za komunikacijsko-informacijsku potporu. Tijekom godine uspješno je odradio komunikacijsku potporu na brojnim aktivnostima, a u kolovozu se posebno istaknuo tijekom njezinih priprema i provedbe za potrebe obilježavanja središnje proslave Dana pobjede, Dana domovinske zahvalnosti i Dana hrvatskih branitelja te 21. obljetnice VRO Oluja, zatim na međunarodnoj vojnoj vježbi Immediate Response 16 i vježbi Sava Star 16. Nije to bilo prvi put da je pružao komunikacijsku potporu na tako velikim događajima, ali u kolovozu su se tri aktivnosti odvijale gotovo istodobno. Zanimljivo je spomenuti da je razvodnik Sadiković završio i metodu predavanja za instruktora engleskog jezika te je, dok je radio u GMTBR-u, uz svoje redovite zadaće predavao i engleski jezik u fonola-

boratoriju u Kninu. Izražavajući zadovoljstvo što je dobio to priznanje, rekao je kako je to priznanje ne samo njemu, nego i svim njegovim kolegama koji profesionalno i savjesno obavljaju svoje zadaće.

Najboljim dočasnikom kolovoza proglašen je skupnik **Andrija Juričević**, zapovjednik desetine u 2. motoriziranoj satniji 2. motorizirane bojne Pauci. Proglašen je najboljim zbog iznimnog zalaganja, odgovornosti i savjesnog obnašanja dosadašnjih dužnosti te želje za dalnjim usavršavanjem i profesionalnim razvojem. Sposobnosti koje je stekao tijekom dosadašnjeg obnašanja dužnosti pokazao je u kolovozu na vježbi

Sava Star 16, kad je prvi put zapovijedao desetinom na međunarodnoj vojnoj vježbi. Kvalitetnim vođenjem i zapovijedanjem, u najkraćem je mogućem roku uspješno integrirao svoju desatinu u pješački vod vojske Ujedinjenog Kraljevstva te je dobio priliku osobno voditi međunarodnu desatinu i njom zapovijediti. Iskustva s vježbe su mu pozitivna i odradili su, kaže, dobar posao. Ponosan je na priznanje koje je dobio i kaže kako mu je to motivacija za daljnji rad.

Svi su naši sugovornici istaknuli i kako je osvojeno priznanje potvrda da se u Oružanim snagama prepoznaje rad te im je dodatni poticaj

za daljnje usavršavanje, usvajanje novih znanja i vještina te razvijanje vojnih sposobnosti.

Uručujući priznanja, načelnik GS OSRH general zbora Mirko Šundov poručio je kako treba dati priliku mladim ljudima jer na njima ostaju Oružane snage RH. "Srž našeg posla je obuka i vježba. Zato mi je posebno draga da ste se tomu posvetili," istaknuo je general Šundov koji je pohvalio i inicijative za samoučenje i trajno usavršavanje. "Ponosim se onim što ste napravili, nastavite tako i dalje i onda sam siguran da su Oružane snage Republike Hrvatske u sigurnim rukama," rekao je general Šundov. ■

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

"Pred vama su zahtjevne zadaće i velika odgovornost da usvajate nova znanja i prilagođujete se novim zadaćama te pridonesete izgradnji suvremenih sposobnosti OSRH. Ne smijete se zadovoljiti prosjekom, nego težiti svakodnevnom usavršavanju, ovladavanju novim znanjima i postizanju najboljih rezultata," poručila je izaslanica Predsjednice Republike Maja Čavlović postrojenim kadetkinjama i kadetima...

PRISEGNUO 14. NARAŠT

U vojarni "Petar Zrinski" održana je 24. rujna prigodna svečanost povodom prisege 14. naraštaja kadeta OSRH i obilježavanja nove akademske 2016./2017. godine. Uz kadete i druge polaznike programa izobrazbe na Hrvatskom vojnem učilištu "Dr. Franjo Tuđman", zapovjednika i djelatnike HVU-a, svečanosti su nazočili izaslanica Predsjednice Republike Hrvatske Maja Čavlović, zamjenik i izaslanik ministra obrane RH Tomislav Ivić, načelnik Glavnog stožera OSRH general

zbora Mirko Šundov, rektor Sveučilišta u Zagrebu Damir Boras, čelnici i zapovjednici ustrojstvenih cjelina Ministarstva obrane i OSRH, rodbina i prijatelji kadeta i drugi.

"Čestitam vam što ste uspješno prošli kroz postupke odabira i prijma," poručila je izaslanica Predsjednice Maja Čavlović postrojenim kadetkinjama i kadetima. "Pred vama su zahtjevne zadaće i velika odgovornost da usvajate nova znanja i prilagođujete se novim zadaćama te pri-

donesete izgradnji suvremenih sposobnosti OSRH. Ne smijete se zadovoljiti prosjekom, nego težiti svakodnevnom usavršavanju, ovladavanju novim znanjima i postizanju najboljih rezultata," zaključila je Maja Čavlović. Izaslanik ministra obrane Tomislav Ivić istaknuo je da MORH u svim oblicima podupire suradnju OSRH i Sveučilišta u Zagrebu koja je rezultirala preddiplomskim studijima na koje možemo biti ponosni. "I dalje ćemo nastaviti omogućavati što bolje uvjete ži-

vota i rada na Hrvatskom vojnem učilištu," rekao je Tomislav Ivić te kadetima poručio da će na svojem putu u MORH-u imati partnera koji podupire one kojima je samo najbolje dovoljno dobro. Govoreći o studijskim programima, načelnik GS-a general zbora Mirko Šundov rekao je da ulaganje u znanost i obrazovanje u području obrane daje prinos nemjerljiv u novcu, a to je sigurnost naše zemlje i njezinih građana. "Vjerujem da ćemo osposobiti časnike koji su spremni odgovoriti svim

Domagoj VLAHOVIĆ, snimili Josip KOPI, Marija SEVER, Dražen VOLARIĆ

U 14. naraštaju ukupno su 103 kadetkinje i kadeta, od kojih je 89 kadeta 3. naraštaja vojnih sveučilišnih studijskih programa Vojno inženjerstvo i Vojno vodenje i upravljanje, te deset kadeta kandidata za vojne pilote. Svoje školovanje započinje i četvero kadeta iz partnerskih zemalja Bosne i Hercegovine i Crne Gore.

TAJ KADETA OSRH

izazovima. Samo privlačenjem najboljih ljudi Oružane snage mogu dostići sve postavljene ciljeve,” dodao je general Šundov. “Danas vidite kadete koji su prve vojne korake i obveze ispunili s najvećom ocjenom i oni već sad pokazuju velik potencijal kao budući časnici Oružanih snaga. Imaju entuzijazam i težnju da svladaju velike napore koji su pred njima, da budu časnici koji imaju sve ono što je potrebno za vođenje vojnika, dočasnika, postrojbi i

zapovjedništava,” istaknuo je zapovjednik HVU-a general-pukovnik Slavko Barić. Rektor Damir Boras rekao je da će kadeti zahvaljujući studijima koje će polaziti postati vrhunski vojni stručnjaci, zapovjednici i časnici, ali i dobiti znanja i kompetencije koje će im omogućiti da nastave karijeru na diplomskim studijima. “Drago mi je da Sveučilište sudjeluje u hvalevrijednoj inicijativi, projektu koji će pokazati da je u okviru vojnih studija moguće

postići vrhunska sveučilišna znanja,” zaključio je rektor Boras. Svečani program uključio je i glazbene nastupe Klape “Sveti Juraj” Hrvatske ratne mornarice i Orkestra OSRH te ceremonijalni nastup pripadnika Počasno-zaštitne bojne, a posjetitelji su mogli razgledati i taktičko-tehnički zbor s dijelom opreme i naoružanja koje koriste OSRH. ■

Sveučilišni studijski programi Vojno inženjerstvo te Vojno vodenje i upravljanje odnose se na preddiplomske sveučilišne studije namijenjene obrazovanju budućih časnika OSRH. Razvijeni su u suradnji OSRH i Sveučilišta u Zagrebu. Traju osam semestara i njihovim se završetkom stječe 240 ECTS bodova. Prvostupnike nakon završetka studija čeka siguran posao na prvim časničkim dužnostima u postrojbama Oružanih snaga RH. U programe su, uz tipične akademске sadržaje, uključeni i cijeloviti vojnoobučni i vojnostručni sadržaji za postizanje traženih kompetencija za prvu časničku dužnost.

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Illustracija: DCNS

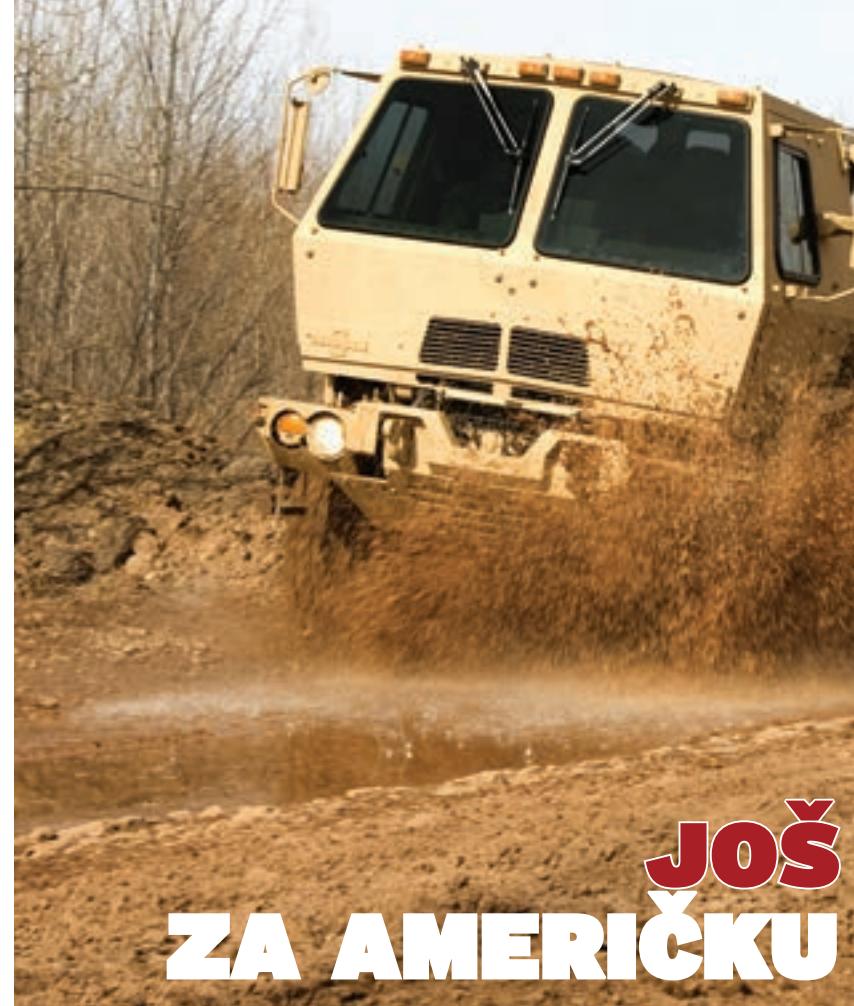

POTPISAN UGOVOR ZA DIZAJN SEA 1000

Australija je krajem rujna potpisala s francuskim brodograđevnim konzorcijem DCNS prvi operativni ugovor za razvoj i projektiranje nove generacije podmornica SEA 1000. Procijenjene finansijske vrijednosti 50 milijardi australskih dolara (38 milijardi američkih dolara), SEA 1000 dosad je najveći mornarički projekt australskog OS-a. Ministar obrambene industrije Christopher Pyne i ministrica obrane Marise Payne izjavili su 30. rujna kako je dokument, nazvan Sporazum dizajna i mobilizacije, potpisani prije roka i važan je korak prema razvoju regionalno nadmoćne buduće podmornice. Fokusira se na programske postavke, koordinaciju s integratorom borbenog sustava i partnerima iz australске industrije te na početak aktivnosti razvoja projekta podmornice za australsku mornaricu. Kao integrator borbenog sustava cjelokupnog programa odabran je američki Lockheed Martin.

Australiske podmornice bit će, dakle, europskog dizajna s američkim borbenim sustavom, senzorima i naoružanjem, a gradnja će biti dodijeljena brodogradilištu ASC iz Adelaidea u kojem su izgrađene podmornice klase Collins.

M. PTIĆ GRŽELJ

**JOŠ
ZA AMERIČKU**

Proizvođač specijalnih vozila Oshkosh Defense, LLC objavio je 29. rujna da mu je Kov SAD-a (US Army) povjerio posao vrijedan 409 milijuna dolara za proizvodnju i isporuku 1661 kamiona tipa FMTV (*Family of Medium Tactical*

Vehicle), kao i 31 prikolice. Ugovor znači sedmu godinu kontinuiranih isporuka FMTV-a, a dosad je vojska primila čak 35 000 vozila i prikolica. Suradnja vojske i tvrtke podrazumijeva i da se kamioni kontinuirano poboljšavaju pa

KORAK BLIŽE EUROPSKOJ BESPOSADNOJ LETJELICI

Europska Organizacija za zdrženi razvoj naoružanja (OCCAR) priopćila je 28. rujna da je još prije mjesec dana dodijelila ugovor za izradu studije definiranja europske besposadne letjelice MALE RPAS (*Medium Altitude Long Endurance Remotely Piloted Aircraft System*) konzorciju koji čine europski namjenski giganti Airbus Defence and Space, Dassault Aviation i Leonardo (nekadašnja Finmeccanica). Prvi sastanak OCCAR-a i tvrtki vezano uz projekt održan je 6. rujna u Manschingu. Studija definiranja prvi je korak prema letjelici koja bi trebala "razviti i ojačati europske industrijske ekspertize i vještine u tom ključnom području tehnologije". OCCAR je zaključio ugovor u ime četiriju zemalja koje sudjeluju u programu MALE RPAS, Francuske, Njemačke, Italije i Španjolske. Uz

OCCAR i tvrtke, priključila se i Europska obrambena agencija (EDA), koja treba pomoći usklađivanju projekta s propisima Europske unije o zračnom prometu, kao i potencijalnom uključivanju drugih članica EU-a. MALE RPAS trebala bi biti europska besposadna letjelica koja bi obavljala ISTAR (obavještajno djelovanje, motrenje, odabir ciljeva i izviđanje) misije u oružanim snagama i drugim obrambeno-sigurnosnim organizacijama. Prvi korak u studiji definiranja, za čiju će izradu biti potrebne dvije godine, određivanje je osnovnog dizajna i specifikacija letjelice, a nakon prve godine započet će i pripreme za razvoj i proizvodnju. Ulazak u operativnu uporabu očekuje se oko 2025. godine.

D. VLAHOVIĆ

KAMIONA VOJSKU

je tijekom programa ugrađeno više od 1000 inovacija koje su povećale kakvoću, pouzdanost i izradu vozila. Trenutačnu generaciju FMTV-a A1P2 čini 12 modela koji imaju mogućnost prijevoza tereta mase od 2,5 t do 10 t u sklopu

potpore ne samo logističkim, nego i borbenim zadaćama. Zanimljivo je što se u svih 12 modela nalazi više od 80 % jednakih dijelova što znatno smanjuje cijenu te olakšava održavanje i obuku.

D. VLAHOVIĆ

Ilustracija: EDA

Foto: Oshkosh

Foto: Fincantieri

FREMM NAPREDUJE VELIKIM KORACIMA

Francuski je vojno-brodograđevni konzorcij DCNS 16. rujna u Lorientu porinuo najnoviju fregatu klase Aquitaine programa FREMM (*Frégate Européenne Multi-Mission*). Fregata "Bretagne" naručena je za francusku mornaricu. Porinuće slijedi dostavu trećeg plovila klase Aquitane, nazvanog "Languedoc", iz ožujka ove godine. Prva i druga fregata, "Aquitaine" i "Provence", dostavljene su 2012. odnosno 2015. godine. Inačica fregate namijenjene protupodmorničkom djelovanju (ASW), imena "Auvergne", četvrti FREMM za Francusku, porinuta je prošle godine. Prvu seriju brodograđevnih pokusnih plovidbi započela je 26. rujna, a dostava se očekuje 2017. godine. Za razliku od prijašnjih plovila, čije su pokusne plovidbe trajale od osam do devet tjedana, DCNS je za taj brod predviđio šest tjedana. Preostala dva ASW FREMM-a, "Bretagne" i "Normandie", trebala bi biti dostavljena 2018. i 2019. godine. Do 2022. planirana je zamjena postojećih fregata klase Tourville (Type F67) i klase Georges Leygues (Type F70) ASW inačicama FREMM-a, a dvije PZO FREMM fregate zamijenit će brodove "Cassard" (D614) i "Jean Bart" (D615).

Fregate FREMM imaju istisninu oko 6000 tona, duljinu 142 m, širinu 20 m i doplov 6000 NM pri brzini od 15 čvorova. Ugrađuje se CODOG odnosno CODAG propulzijska konfiguracija, a pogon se sastoji od dizelskih motora i/ili plinskih turbina GE/Fiat Avio LM2500. Takva pogonska konfiguracija omogućuje postizanje brzine veće od 27 čvorova. Na krmenom je dijelu broda postavljena u helikopterska platforma koja ima mogućnost nošenja jednog helikoptera NH90. Fregate programa FREMM ubrajaju se u tehnološki najnaprednija i najkonkurenčnija plovila na tržištu. Nose jako naoružanje i opremljene su najsvremenijim oružnim sustavima i opremom što uključuje višenamjenski radar Herakles i torpede MU90.

Talijanska je mornarica 30. rujna primila u operativnu uporabu svoju petu FREMM fregatu klase Carlo Bergamini, imena "Alpino". FREMM fregate "Carlo Bergamini" i "Virginio Fasan" dostavljene su tijekom 2013., "Carlo Margottini" tijekom 2014., a "Carabiniere" 2015. godine. Prema ugovoru iz travnja 2015., za Italiju će se graditi ukupno deset fregata, a dostava zadnjih dviju predviđena je nakon 2020. godine. Talijanski dio programa FREMM tad će biti zaključen.

M. PTIĆ GRŽELJ

DOSTAVLJEN ZADNJI EGIPATSKI MISTRAL

Zadnji od dva nosača helikoptera, odnosno višenamjenska desantna broda klase Mistral, imena "Anwar el-Sadat" (L 1020), službeno je predan egipatskoj mornarici 16. rujna na svečanosti održanoj u francuskom Saint-Nazaireu. Poput svojeg prethodnika, i "Anwar el-Sadat" sudjelovat će u združenoj vojno-pomorskoj vježbi s RM-om Francuske na putu prema Egiptu, a prije dolaska u matičnu luku u Aleksandriji. Prvi brod u klasi, "Gamal Abdel Nasser" (L 1010) predan je egipatskoj mornarici 2. lipnja, a njegova je matična luka također Aleksandrija. Ukupno je 180 egipatskih mornara od veljače ove godine s instruktorima DCNS-a prošlo edukaciju i obuku na plovilima. Potporu su dali i stručnjaci brodogradilišta STX France te DCI-ja (*Defense Conseil International*), tijela državne uprave koje pruža potporu izvoznim projektima francuske obrambene industrie.

DCNS je priopćio i da će "Gamal Abdel Naser" djelovati s dvama desantnim plovilima nove generacije (CTM NG) i jednim EDAR katamaranskim desantnim brodom.

Dva Mistrala izvorno su izgrađena za potrebe RM-a Ruske Federacije, ali isporuka je zaustavljena jer je EU nametnuo Rusiji sankcije zbog sukoba u Ukrajini. Francuska je u rujnu 2015. objavila da će Egipt preuzeti oba broda. Akvizicije Mistrala samo su dio šireg egipatskog mornaričkog programa modernizacije. Francuska je u lipnju 2015. prodala Egiptu svoju FREMM fregatu "Normandie" i dobila narudžbu za četiri DCNS-ove Gowind korvete, od kojih će tri biti izgrađene u Aleksandriji. Egipt je također naručio četiri podmornice Type 209 njemačkog ThyssenKrupp Marine Systemsa (TKMS).

M. PTIĆ GRŽELJ

Foto: Irkut Corporation

YAK-152 NA PRVOM LETU

Ruski je United Aircraft Corporation objavio 29. rujna da je prototip njegova novog aviona za početnu obuku Yak-152 uspješno prošao prvi probni let. Poletio je i sletio na pistu tvornice Irkutsk Aviation u Irkutsku, koja je dio spomenute korporacije i u kojoj je konstruiran. Letjelicu je inače idejno razvila tvrtka Yakovlev Design Bureau, tvrtka-kćer Irkutsk Aviationa.

Nakon što operativno zaživi, Yak-152 trebao bi omogućivati početnu obuku pilota i noću i danju, uključujući obuku u letačkim tehnikama, osnovama navigacije, jednostavnom, kompleksnom i aerobatskom pilotiraju, kao i u letovima u formaciji. Trebao bi služiti raznim tijelima i institucijama za profesionalnu selekciju

i obuku mlađih pilota, što uključuje ratno zrakoplovstvo, civilna obučna središta i aerobatske pilote u aeroklubovima.

Razvoj aviona koji je nastao na osnovi aerobatskog Yak-54 u raznim oblicima traje već 15 godina. Bio je predviđen za zamjenu obučnog Yak-52 još 2001., ali došlo je do zastoja, da bi 2014. završetak projekta bio povjeren tvornici iz Irkutska. U međuvremenu je u suradnji s Kinom iz temeljnog projekta razvijen Hongdu Yakovlev CJ-7 za njezino zrakoplovstvo.

Prema navodima proizvođača, Yak-152 ima motor jačine 500 KS koji razvija brzinu od najviše 500 km/h, dug je 7,8 m, visok 3,1 m, s rasponom krila od 8,8 m. Može poletjeti s najvećom ukupnom masom od tonu i pol.

D. VLAHOVIĆ

Foto: Indian Navy

PORINUT DRUGI INDIJSKI RAZARAČ PROJECT 15B

Indijsko brodogradilište Mazagon Dock Limited (MDL) porinulo je 17. rujna u u Mumbaiju drugi razarač tipa Project 15B naoružan vođenim projektilima, poznat i pod imenom klase Vishakhapatnam. Nosit će ime "Mormugao", a drugi je od ukupno četiri razarača nove klase Project 15B koji se grade za potrebe indijske mornarice. Prvi brod u klasi, imena "Vishakhapatnam", porinut je u travnju 2015. godine.

Kako navodi Jane's Fighting Ships, brodska platforma istiskuje 7300 tona pri punom opterećenju. Duljina preko svega iznosi 163,95 m, najveća širina 17,71 m, a gaz trupa plovila 5,4 m. Brod će postizati najveću brzinu od 32 čvora te će imati standardni doplov od 4500 NM pri 18 čvorova. Razarači Project 15B dizajnirani su sa značajkama poboljšane izdržljivosti, pomorstvenosti i brodske upravljivosti. Svaki pojedini brod ima sposobnost nošenja dvaju višenamjenskih helikoptera i njihova djelovanja. Temeljno naoružanje i senzori uključuju sustav za vertikalno lansiranje namijenjen projektilima velikog dometa, protubrodsku i protuzračnu obranu, a brod će biti teško otkriti zbog specifično oblikovanog brodskog trupa i uporabe radarski transparentnih palubnih elemenata. Mrežni sustav uključuje integrirani sustav upravljanja brodskom platformom (IPMS), brodsku podatkovnu mrežu (SDN), automatski sustav za upravljanje energijom (APMS) i sustav za upravljanje borbom (CMS).

M. PTIĆ GRŽELJ

TENK T-

U slučaju T-14 riječ je o novom tenku, ali pozornost stručnjaka i analitičara nije usmjerena samo na njegove tehničke i taktičke značajke, koje bi u pojedinim segmentima mogle biti revolucionarne, nego prije svega na činjenicu što se tehnološkim pristupom novom tenku mijenja cijelokupna doktrina uporabe ruskih oklopnih snaga. Razvoj sovjetske doktrine uporabe oklopnih snaga veže se uz maršala Mihaila Nikolajevića Tuhačevskog (1893. – 1937.), vojnog stratega i teoretičara, koji je među prvima shvatio bit “munjevitog rata”, koju će Njemačka poslijе primijeniti u svojem Blitzkrie-

Novi je ruski tenk najavljen kao prekretница, odnosno začetnik nove generacije tenkova

gu. Tuhačevski se zalagao za što veću mehanizaciju oružanih snaga, pravilno procijenivši ulogu tenka i borbenog zrakoplova za neposrednu potporu u modernim borbenim djelovanjima, te važnost automatskog streljačkog naoružanja.

DOMINACIJA T-34

Upravo je pod utjecajem zamisli Tuhačevskog ranih tridesetih godina u SSSR-u započeo razvoj T-34, jednog od najboljih tenkova Drugog svjetskog rata. Međutim, nakon njegove likvidacije 1937. godine u Staljinovim čistkama, oklopnim snagama posvećena je

razmjerno mala važnost. Tako je bilo sve do Drugog svjetskog rata kad se shvatila njihova vrijednost u suvremenom ratovanju kao glavnih nosilaca borbenih djelovanja. Sovjetski srednji (linijski) tenkovi bili su tad nosioci udara i okosnica oklopnih snaga u punom smislu riječi. Bili su namijenjeni probijanju uređene i dobro utvrđene obrane protivnika (uz paljbenu potporu teških tenkova), te sprečavanju protunapada njegovih tenkova. Među srednjim tenkovima dominirao je T-34, snažne paljbene moći, zadovoljavajuće oklopne zaštite i razmjerno visoke pokretljivosti na zemljištu za-

-14

ARMATA

OD PROŠLE GODINE, KAD JE PRVI PUT PREDSTAVLJEN NA TRADICIONALNOM VOJNOM MIMOHODU U POVODU DANA POBJEDE 9. SVIBNJA NA MOSKOVSKOM CRVENOM TRGU, NOVI RUSKI TENK U STALNOM JE FOKUSU STRUČNE JAVNOSTI...

čivanja te grijanja koje jedva da je i postojalo. Osim toga, sve komande bile su mehaničke s vrlo malo hidraulike, što je zahtijevalo fizički napor vozača, ali i ostalih članova posade. Upravo je takva koncepcija T-34 usmjerila dugoročno daljnji razvoj sovjetskih tenkova i doktrinu njihove uporabe.

MASOVNOST KAO ADUT

Doktrina uporabe sovjetskih oklopnih snaga samo je slijedila opću doktrinu Crvene armije koja se temeljila na brojčanoj nadmoći nad protivnikom. Prema brojnim analizama nakon Drugog svjetskog rata, njemački su tenkovi Panther i Tiger bili tehnički i taktički znatno učinkovitiji i nadmoćniji u odnosu na sovjetske tenkove T-34 i KV-1, ali potonjih je bilo znatno više. U stvarnosti bojnog polja, na jedan njemački Panther dolazilo je tri do pet sovjetskih T-34. Takav je pristup zadražan i nakon rata – SSSR je proizvodio tenkove slabije kvalitete i taktičkih mogućnosti u odnosu na zapadne. Bili su, međutim, znatno jeftiniji i proizvođeni su masovno, upravo s ciljem da brojčanom nadmoći prevladaju tehničku nadmoć zapadnih tenkova. Svojedobno je SSSR imao više od 22 000 tenkova, što je bilo 2,7 puta više od svih tenkova u naoružanju članica NATO-a.

Prvi (manji) odmak od te prakse može se uočiti prilikom razvoja srednjeg tenka T-80U. Imao je poboljšanu zaštitu zbog uvođenja reaktivnog oklopa i sustava aktivne zaštite Arena i Štora, što je poslije dodatno poboljšano u tenku T-90. Istodobno dolazi i do brojčanog smanjivanja ruskih oklo-

pnih snaga, pa tako danas Rusija raspolaže sa samo 2750 tenkova u operativnoj uporabi. Smanjivanje oružanih snaga i njihova profesionalizacija u većoj mjeri su doveli i do potrebe redefiniranja doktrine uporabe pojedinih sustava naoružanja – u prvom redu topništva i tenkova. T-14 Armata definitivni je odmak od nekadašnje sovjetske doktrine uporabe oklopnih snaga i prihvatanje novog modela njihove uporabe, usmjerene na maksimalnu zaštitu posada i povećanje sposobnosti preživljavanja tenka na bojnom polju u suvremenim uvjetima ratovanja.

SAMO CHALLENGER

Novi je tenk po mnogo čemu presedan u ruskoj vojnoj doktrini, prije svega po novoj konstrukcijskoj koncepciji. Najveći je ruski tenk, dug čak 10,8 m, širok 3,5 m, visine 3,3 m i procijenjene mase oko 57 t, dok je npr. T-90 dug 9,53 m, širine oko 3,8 m, visine 2,2 m i mase 46,5 t. Dimenzijama nadmašuje i većinu tenkova zapadnih zemalja, primjerice M1A2 Abrams, Leopard 2A5 i Leclerc, a jedino je britanski Challenger 2 veći. Što se tiče borbene mase, T-14 očito slijedi iskustva ruskih (sovjetskih) tenkova, koji su redovito bili manji i znatno lakši od zapadnih jer je s procijenjenih 57 t još uvek lakši od svih poznatijih zapadnih tenkova osim Leclerca. Tako mala masa pruža prepostavke o povećanoj pokretljivosti, koja je standardna značajka većine ruskih tenkova od T-72 do T-90, unatoč razmjerno skromnoj specifičnoj snazi.

Kako bi otklonili problem slabe specifične snage, konstruktori su opremili T-14 dizelskim motorom A-85-3A koji je samo za potrebe tog tenka razvila i proizvodi ga Tvorница traktora Čeljabinsk (Челябинский тракторный завод). Nakon lošeg iskustva s plinskom turbinom GTD-1250 koja je pokretala tenk T-80U, ruski konstruktori definitivno su se vratili koncepciji dizelskih motora velike snage. Motor ugrađen na T-14 postiže 1500 KS pri normalnom opterećenju, a najveća snaga može iznositi do 2000 KS za kraće vrijeme jer takvo opterećenje prilično oštećuje motor.

SPECIFIČNA SNAGA

Zapadni stručnjaci prepostavljaju da je takav pristup odnosu pogonske snage i borbene mase tenka rezultirao respektabilnom specifičnom snagom od oko 31 KS/t. Za

hvaljujući izvrsnom konstrukcijskom rješenju gusjenica. Njegova je glavna odlika bilo proširenje gusjenica s 26 na 48,5 cm i samim tim proširenje cijelog podvozja čime se smanjio specifičan pritisak na podlogu i tako omogućila pokretljivost puno bolja u odnosu na pokretljivost tadašnjih tenkova. S druge strane, T-34 nije bilo nimalo nježan prema svojoj posadi jer je komfor bio sveden na minimum, a naprezanje je bilo maksimalno. Samo obična vožnja tog tenka, bez borbenih djelovanja, mogla je iscrpiti posadu zbog vrlo jake buke u unutrašnjosti vozila, stalnih vibracija, lošeg prozra-

KOPNENA VOJSKA

usporedbu s ostalim tenkovima, T-90 ima specifičnu snagu tek 18 KS/t, a zaostaje i većina zapadnih tenkova – M1A2 ima specifičnu snagu 21,6 KS/t, Leopard 2A5 ima 25,12 KS/t, a Leclerc 27,5 KS/t. Do T-14 Armate najveću je specifičnu snagu imao ruski tenk T-80U (27 KS/t) zahvaljujući svojoj (inače vrlo nepouzdanoj) plinskoj turbini, pa su ruski taktičari oklopnih snaga u praksi mogli vidjeti prednost velike specifične snage. Upravo se stoga u najvišim ruskim vojnim krugovima dugo vodila oštra polemika o tome hoće li za službeni glavni tenk ruske vojske biti usvojen T-90 ili će ostati T-80U. Ipak, T-80U ostao je njezin glavni borbeni tenk sve do prvih godina ovog stoljeća, u prvom redu zbog razmjerno velike specifične snage. Osim razmjerno velike specifične snage, pogonska skupina T-14 Armate ima i potpuno nova tehnička rješenja. Motor je elektronski kontroliran s automatskim sustavom doziranja opterećenja, a središte transmisije čini automatski mjenjač s 12 brzina. Armata je prvi serijski proizvođeni tenk u povijesti s automatskim mjenjačem, a iznimno velik broj brzina ukazuje na složenost njegove konstrukcije što izaziva iznimni interes stručnjaka i vojnih taktičara. Otvara se pritom niz pitanja, od toga što toliki broj brzina omogućuje borbenom vozilu kakvo je tenk, kolika je učinkovitost tako složenog mjenjača do toga kolika je složenost (i isplativost) njegova održavanja u stvarnim borbenim uvjetima. Većina stručnjaka pretpostavlja da je i mjenjač elektronski kontroliran jednako kao i motor. Pojedini izvori sugeriraju kako takav mjenjač

U prvom je planu top 2A82-1M kalibra 125 mm koji je aktualno naoružanje T-14. No, neke najave spominju da bi kalibr na budućim tenkovima mogao biti još jači te dosegnuti i velika 152 mm

zahtijeva potpuni hidraulički sustav transmisije koji je spojen s motorom u jedinstvenu cjelinu (što je i inače oduvijek bila značajka sovjetskog /ruskog dizajna oklopnih vozila) i omogućuje razmjerno brzu zamjenu cijelog sklopa. U svakom slučaju, vozaču je znatno olakšano upravljanje tenkom, uz razmjerno malo fizičkog napora.

BRZ I LAK

Prema dostupnim podacima i procjenama, tenk na uređenoj cesti dostiže brzinu od 70 do 90 km/h (potonji je broj vjerojatno ipak pretjeran), što je znatno više od svih ostalih suvremenih tenkova u operativnoj uporabi, a najbliži je Leopard 2A5 s najviše 72 km/h. To mu u velikoj mjeri omogućuje vrlo fleksibilan hidraulički sustav ovjesa na temelju podesi-

vih poluga amortizera, o kojem još uvijek postoji razmjerno malo podataka. Autonomija kretanja procjenjuje se na oko 500 km, što je u kategoriji svih suvremenih tenkova. Inzistiranje na razmjerno maloj masi, unatoč prilično velikim dimenzijama, ukazuje ne samo na težnju za zadržavanjem visoke pokretljivosti tenka u borbenim uvjetima, nego i na razmišljanje o potrebnama njegova strateškog transporta. Drugim riječima, tenk je moguće transportirati željeznicom, standardnim transportnim zrakoplovima ruskog zrakoplovstva Il-76 (ali samo u inačici PS-90), a čak dva tenka s posadama i kompletom opremom mogu se transportirati strateškim transportnim zrakoplovima An-124. Većina mostova i nadvožnjaka, i u Rusiji i u velikom dijelu Europe, može bez

Razvoj tenkova u Rusiji, odnosno bivšem SSSR-u, prikazan kroz četiri najpoznatija tipa na moskovskom mimohodu povodom Dana pobjede 9. svibnja 2015. godine. Slijeva: T-34, T-72B3, T-90, T-14

Foto: may9ru

su razvijene za topove 2A46 (rječ je o obitelji vođenih raketa klase Svir i Refleks). Koliko je poznato, zasad nije planiran razvoj vođene rakete isključivo za Armatin tenkovski top.

TOP OD 152 mm?!

Brojni zapadni izvori pretpostavljaju da je još uvijek riječ o topu znatno slabijih taktičko-tehničkih značajki u odnosu na većinu tenkovskih topova zapadnih zemalja. Jedna je od specifičnosti novog topa izostanak ekstraktora barutnih plinova (vjerojatno je ta tehnička značajka omogućila nešto bolju preciznost), što je moguće s obzirom na to da se top ugrađuje u besposadnu, hermetički odvojenu kupolu. Naime, kod kupola u kojima se nalazi posada top mora imati odvod barutnih plinova kako ne bi došlo do trovanja. Pouzdani ruski izvori najavljuju kako je ugradnja topa 2A82-1M samo privremeno rješenje, u što su uvjereni i zapadni stručnjaci, što je razumljivo i potpuno logično, jer Armata ima kapacitete za puno moćnije naoružanje. Zapadni stručnjaci pretpostavljaju da ruski konstruktori za taj tenk razvijaju potpuno novi top kalibra između 130 i 140 mm, međutim, nedavno su procurila nagađanja da je riječ o topu kalibra čak 152 mm, što bi svakako bio najmoćniji tenkovski top dosad izgrađen. Koliko su takva nagađanja točna, svakako će pokazati skora budućnost.

Sekundarno oružje čini teška strojnica Kord kalibra 12,7 mm s 300 metaka (ruski metak kal. 12,7 mm ima dimenzije 12,7 x 108 mm i nije kompatibilan s NATO-ovim metkom 12,7 x 99 mm – op. aut.), te strojnica PKTM kalibra 7,62 mm s 1000 metaka. Obje su strojnice daljinski upravljane, pri čemu je Kord postavljen u samostalni modul na krovu kupole, dok se 7,62 mm strojnica nalazi u kupoli kraj topa. Prema jednim autorima, koaksijalno je spojena s topom, a prema drugima ima samostalno polje djelovanja, iako znatno suženo u odnosu na strojnici Kord. Ozbiljno se razmatra kako bi se u budućnosti strojnica 12,7 mm zamjenila automatskim topom kalibra 30 mm koji bi mogao služiti i za PZO. Vjerojatno bi uvođenje novog topa kalibra 152 mm zahtijevalo i nove konstrukcijske i balističke značajke kupole pri čemu bi se stvorile mogućnosti zamjene strojnici 12,7 mm navedenim automatskim topom.

OKLOPNA ZAŠTITA I SENZORI

Sigurnost posade nedvojbeno bi trebao biti najrevolucionarniji doseg tenka T-14. Prvi je tenk na svijetu u kojem

ozbiljnijih oštećenja podnijeti masu tenka.

NAORUŽANJE I BORBENA OPREMA

Prema sadašnjim podacima, naoružanje je vjerojatno najslabija točka T-14, iako je nedvojbeno riječ o razmjerno suvremenim, u praksi provjerjenim sustavima. Najveća je razlika između T-14 i svih suvremenih tenkova u svijetu besposadna kupola. Tročlana posada razmještena je u posebnoj kapsuli u prednjem dijelu tijela tenka, dok je kupola popunjena sustavima naoružanja i elektronike za njegovo opsluživanje, te ostalim sustavima potrebnim za preživljavanje tenka na bojištu XXI. stoljeća.

Glavno naoružanje čini glatkocijevni top 2A82-1M kalibra 125 mm, inače nasljednik dobro poznatog tenkovskog

topa 2A46 (po drugoj oznaci D-81T), koji se u raznim inačicama ugrađuje na sve ruske tenkove od T-64 do T-90. Prema ruskim izvorima, novi top koji se ugrađuje na T-14 precizniji je od 15 do 20 posto od modifikacije topa 2A46 koja se ugrađuje na tenk T-90, a početna brzina veća mu je od one topa Leoparda 2A5. Osim toga, za njega je razvijeno potpuno novo streljivo tako da osnovu tenkovskog arsenala čini metak s potkalibarskom granatom Vakum-1 s danas najvećim volframovim penetratorom u svijetu (900 mm). Prema ruskim izvorima, može probiti 1000 mm oklopa ekvivalentnog RHA na udaljenosti od 2000 m. U operativnu uporabu uvedena je i razorno-fugasna granata Telnik s kontroliranom detonacijom, a iz topa se mogu ispaljivati sve vođene tenkovske rakete koje

Foto: may9ru

Foto: may9ru

KOPNENA VOJSKA

je posada razmještena unutar oklopom vrlo snažno zaštićene kapsule u prednjem dijelu tijela, dok su kupola i ostali dijelovi doslovno hermetički odvojeni od te kapsule. Drugim riječima, pogodak u bilo koji dio tenka (osim izravnog pogotka u kapsulu) u velikoj mjeri omogućuje preživljavanje posade. Tenk je također u cijelosti suvremeno zaštićen kao i većina tenkova zapadnih zemalja. Glavni je oblik zaštite reaktivni eksplozivni oklop (ERA) dvostrukog djelovanja Malahit, kojim su zaštićene prednja i bočne strane te kupola. Osim toga, tijelo tenka i kupola izrađeni su od vrlo otpornog kompozitnog oklopa. Dizajn kupole usmjeren je u prvom redu na maksimalno smanjivanje radarskog i termalnog potpisa, što je uvelike postignuto upravo micanjem posade iz njezine unutrašnjosti (radarski odraz smanjen je oblikom kupole i uporabom tzv. proturadarskog zaštitnog premaza).

Prema mišljenju velikog broja i ruskih i zapadnih vojnih stručnjaka, najnaprednija komponenta T-14 vrlo je sofisticirana elektronika koja doslovno kontrolira svaki, pa i najmanji segment tenka i koja tvori najbolji oblik ukupne zaštite. Osim elektronike koja kontrolira motor i transmisiju te omogućuje razmjerno lako upravljanje tako masivnim vozilom, visokosofisticirana elektronika doslovno je živčani sustav tenka. Posada koristi potpuno kompjuteriziran, integralni sustav nadzora koji u stvarnim uvjetima bojnog polja može analizirati prijetnje i klasificirati njihove prioritete te automatski poduzeti akcije vezano uz njihovo otklanjanje, pri čemu može čak otkriti i ispraviti pogreške posade.

SUSTAV AFGANIT

Tenk je opremljen sustavom aktivne protuoklopne zaštite Afganit koji čini radar (radi u milimetarskom području valnih duljina) za otkrivanje, praćenje i presretanje protuoklopног streljiva upućenog prema tenku, a reagira u rasponu od 360 stupnjeva, te sustava lansiranja projektila kojima se uništavaju protuoklopni projektili protivnika. Sustav Afganit modernizirani je sustav dosadašnje aktivne zaštite ruskih tenkova Arena-E koji omogućuje otkrivanje i aktivno zaustavljanje projektila ispaljenih na tenk na udaljenosti od najmanje 20 do 30 metara. Zapadni stručnjaci smatraju ga vrlo naprednim, neki čak i svojevrsnim "korakom

Foto: Wikipedia

Vijest s početka rujna govori da je Ministarstvo obrane Ruske Federacije s tvrtkom Uralvagonzavod potpisalo ugovor o nabavi i isporuci više od 100 tenkova T-14, u što ulaze i oni koji su već na testiranju

"ispred" sustava zaštite američkih i britanskih tenkova koji su zasad bazirani isključivo na pasivnoj zaštiti koju čini kombinacija kompozitnog i ERA oklopa. Prema dostupnim slikama s prve prezentacije T-14 na mimohodu 2015. godine, vidljivo je da se lanseri za projektile sustava Afganit nalaze u baterijama po pet lansera s desne i lijeve prednje strane kupole (na samoj razdjelnici kupole i tijela tenka).

STVARNA SЛИКА BOJIŠNICE

Glavni dio elektroničke opreme čini radar za praćenje zemaljskih ciljeva i skeniranje bojišta, dometa do 100 km, koji radi u području od 26,5 do 40 GHz, a može istodobno pratiti do 40 nisko letenih ciljeva u zraku i 25 na zemlji. Navedeni radarski sustav omogućuje i automatski odabir prioritetnih ciljeva te navođenje vlastitog sustava

naoružanja na njih. Zapovjednik tenka i topnik opremljeni su identičnim zaslonima sa stvarnom slikom bojišnice u vidljivom i termalnom spektru djelovanja i s naznačenim prioritetnim ciljevima. Komunikacijski sustav omogućuje zaštićenu vezu s ostalim tenkovima u postrojbi, a istodobno i s nadređenim zapovjedništvom. Zapovjednikov sustav promatranja čini periskop instaliran na krovu tenka i raspona vidnog polja od 360 stupnjeva, čija se slika projicira na zapovjednikov zaslon u skladu s njegovim željama. Topnikov je periskop koaksijalno povezan s topovskom cijevi i dodatno povezan s automatskim laserskim daljnomjerom, čije podatke obrađuje topnikovo računalo i gotove projicira na njegov zaslon. Precizno određivanje udaljenosti moguće je danju do 7500 m i noću do otprilike 3500 m, uz

Na prvim probama uoči premijere na prošlogodišnjoj paradi kupola T-14 bila je prekrivena ceradom tako da su vojni stručnjaci i analitičari diljem svijeta s nestripljenjem očekivali konačno otkriće

Foto: may9.ru

uporabu termalnih sustava detekcije. Zbog specifičnog smještaja posade u prednjem dijelu tenka, na vozačev zaslon projicira se slika sa stražnje kamere za vožnju unatrag. Kamera prema potrebi može raditi u infracrvenom spektru zračenja, što omogućuje ugrađeni IC far na stražnjem dijelu tenka, a također i u pasivnom IC području, pojačavanjem svjetlosti zvijezda (bez dodatnog zračenja koje može razotkriti tenk).

PERSPEKTIVE RAZVOJA

Kad je riječ o daljnjem razvoju tenka T-14 Armata, mora se naglasiti kako njegova tehnička konstrukcija pruža više mogućnosti. Već je navedeno da postoji dovoljno kapaciteta za ugradnju znatno moćnijeg naoružanja od postojećeg na osnovnom modelu. Razmatraju se također mogućnosti dodatne

zaštite posade, pa čak i aktivne mogućnosti njezina spašavanja u slučaju ozbiljnog pogotka i potpunog onespobljavanja tenka (katapultiranje cijele kapsule u kojoj je posada smještena i prizemljenje posade padobranom). Uspjeh bi označio revolucionarnu konstrukciju koja bi uvelike utjecala na daljnji razvoj oklopništva u svijetu. Pojava tenka T-14 i ostalih sustava baziranih na platformi Armata izazvala je veliku pozornost vojnih stručnjaka jer je svakako riječ o najnovijoj generaciji glavnih borbenih tenkova koja bi mogla postaviti nove parametre u izgradnji cjelokupnog oklopništva i ostalima bi mogla nametnuti nove kriterije razvoja vlastitih borbenih vozila. U svakom slučaju, velika je vjerojatnost da u skroj budućnosti T-14 Armata neće biti usamljen tenk ili drugi borbeni sustav najnovije generacije. ■

Screenshot: YouTube

Nedavna terenska demonstracija T-14 u akciji na sajmu vojne opreme i naoružanja Army 2016

UNIVERZALNA BORBENA PLATFORMA

Zahvaljujući rješenju T-14 s besposadnom kupolom, velika je paleta mogućnosti zamjene te kupole drugim namjenskim modulima pa se sve više u ruskim vojnim i tehničkim krugovima govori o Armati kao univerzalnoj borbenoj platformi, a ne samo tenku. Prvi je od produkata takvog pristupa razvoj novog borbenog vozila pješaštva T-15, pri čemu je na Armati zamijenjen modul tenkovske kupole T-14 modulom Bumerang-BM besposadne, daljinski upravljane kupole koja se sastoji od automatskog topa 2A42 kalibra 30 mm i koaksijalno spregnute strojnice PKT kalibra 7,62 mm te dvaju dvostrukih lansera protuoklopnih raket Kornet-EM (ukupno četiri raketna lansera). Za razliku od tenka T-14, kod transportera T-15 motor je premješten u prednji dio vozila kako bi se stvorio prostor za transport desetine pješaštva (devet vojnika i tri člana posade). Ostali sustavi gotovo su identični onima na tenku T-14 pa se zahvaljujući zadržavanju jednakog stupnja zaštite T-15 smatra jednim od najotpornijih borbenih vozila pješaštva. Premda još uvijek nije ušao u operativnu uporabu, za to svakako ima veliku perspektivu. Velika mu je konkurenčija moguće borbeno vozilo pješaštva Kurganjec-25 opremljeno jednakim borbenim modulom, ali gotovo dvostruko lakše i znatno pokretljivije te s amfibijskim sposobnostima. Postoji mogućnost ugradnje borbenog modula AU-220M Bajkal koji se sastoji od automatskog topa BM-57 kalibra 57 mm i koaksijalno spojene strojnice PKT kalibra 7,62 mm. Ta je modularna stаницa prvi put predstavljena na izložbi IDEX 2015 i zasad nije u operativnoj uporabi. Na borbenoj platformi Armata izgrađena je i perspektivna samohodna haubica 2S35 Koalicija-SV koja bi trebala naslijediti dosadašnju samohodnu haubicu MSTA-S. Prema analizama nekih zapadnih stručnjaka, Koalicija-SV može se po učinkovitosti i borbenim značajkama usporediti s njemačkom PzH 2000. Borbena platforma Armata razmatra se i kao osnovica za izgradnju novog samohodnog višecijevnog bacača raket TOS-2 koji bi trebao zamijeniti postojeći TOS-1, te izvidničkog vozila BREM-TT-16, ali ti projekti još nisu došli do razine prototipa.

Samohodna haubica 2S35 Koalicija

JS "Teruzuki" porinut je 15. rujna 2011., a u operativnu uporabu ušao je 7. ožujka 2013. godine. Fotografija je snimljena u listopadu 2014. ispred San Diega

RATNA MORNARICA

PRAVI RAZAR

Japanska mornarica stvorila je prvi put klasu pod imenom Akizuki (Jesenski mjesec) još u Drugom svjetskom ratu i to s 12 završenih brodova. Slijedilo je još jedna s tim imenom 1960., s dva drugovima koji su ostali u uporabi sve do 1993. godine. S novim je stoljećem, putem programa oznake 19DD, obnovljena nova klasa protuzračnog razarača. Oznaka implicira devetnaestu godinu japanske ere Heisei, odnosno 2007. godinu, kad je projekt odobren. Slovo D označuje *destroyer* (razarač). Prvi razarač dobio je ime "Akizuki" i bio je porinut u more 13. listopada 2010., a u operativnu uporabu ušao je 14. ožujka 2012. pod flotnom oznakom

**JS "Fuyuzuki"
(DD-118), najmladi
razarač klase Akizuki,
fotografiran pri
okretu u plovidbi.
Pokretljivost je jedan
od glavnih aduta
najnovijih japanskih
razarača**

DD-115. Drugi razarač, imena "Teruzuki", porinut je 15. rujna 2011., a operativnu uporabu započeo je 7. ožujka 2013. godine. Slijedio je "Suzutsuki", porinut 17. listopada 2012., a u uporabi od 12. ožujka 2014. godine. Zadnji je "Fuyuzuki", flotne oznake DD-118. Ceremonija njegova porinuća održana je 22. kolovoza 2012., a u operativnoj je uporabi od 13. ožujka 2014. godine. Svi su brodovi izgrađeni na navozima brodogradilišnog koncerna Mitsubishi Heavy Industries (MHI). U službenim se japanskim dokumentima klasa Akizuki često apostrofira kao "nova generacija", što se odnosi na instalirane tehnološke inovacije koje se smatraju ključnim

čimbenikom u procesu reorganizacije i modernizacije japanske površinske borbene flote.

SENZORSKA TEHNIKA

Razarači klase Akizuki imaju u odnosu na svoje konkurente znatno smanjenu istisninu. Standardna istisnina klase iznosi oko 5000 tona, a puna doseže 6800 tona. Razarači su dugi 150,5 i široki 18,3 m. Odlikuju se čistim, elegantnim brodskim linijama, a metodologija i tehnologija izgradnje brodskog trupa i nadgrađa ukazuju na visoku razinu *stealth* značajki. Cjelokupan je dizajn izведен iz prethodne klase razarača Takanami.

Foto: US Navy

Igor SPICIJARIĆ

JAPANSKI PZO RAZARAČI KLASE AKIZUKI VRAĆAJU KONCEPT TIH RATNIH BRODOVA KAO OKRETNIH I BRZIH PLOVILA, ALI S NAPREDNIM I SNAŽnim ORUŽNIM I SENZORSKIM SUSTAVIMA...

Tehnologija za proizvodnju tih radara temelji se na uporabi galijeva nitrida.

BOLJE OD ZUMWALTA?!

Još jedan radar, površinsko-pretraživački OPS-20C, obavlja uobičajene funkcije pretraživanja morske površine i horizonta, a borba protiv podmornica povjerena je sustavu OQQ-22. Integrira sonarni Suite Sub: sustav koji se sastoji od trupno montiranog sonara, kao i RFO-3, tegljeni sonar, vrlo sličan američkom sonaru AN/SQQ-89. Komunikacijski sustav koristi prednosti tzv. podatkovne veze 16. Digitalnom vezom obavlja se prijenos podataka preko SATCOM veze i pripadajućih terminala i spojen je na Superbird, satelitski sustav Pomorskih operativnih snaga (Marine Operation Force – MOF) koji koristi japanska flota. Razarači klase Akizuki povezani su putem digitalnih terminala USC 42-DAMA i s američkim komunikacijskim satelitima. Sustav satelitsko-komunikacijskog hardvera centraliziran je oko sustava NORA-1C i ORQ1. Komunikacije se koordiniraju putem mrežnog sustava NOYQ-18, a elektronička zaštita osigurana je uporabom sustava za protuelektričko ratovanje NOLQ-3B. Brodskim aktivnostima upravlja sustav za upravljanje borbom pod nazivom ATECS (Advanced Technology Command System). Relativno je nedavno razvijen u Japanu i namijenjen za ugradnju na nove generacije japanskih brodova. ATECS je već postao poznat i kao "japanski Aegis". Prema ocjenama mjerodavnih stručnjaka, smatra se da su, prema brojnosti i kvaliteti senzora, sustavi na razaračima klase Akizuki ravnopravni s onima, ako ne i bolji od njih, na američkom futurističkom razaraču klase Zumwalt.

RAZNOLIKO NAORUŽANJE

Klasa je naoružana pramčanim topom tipa Mk 45 kalibra 127/62 mm. Za borbu protiv površinskih ciljeva služi borbeni kompleti od osam protubrodskih krstarećih raketnih projektila (Anti-Ship Cruise Missile – ASCM) Mitsubishi Type 90 (SSM-1). Ugrađeni vertikalni lanseri tipa Mk 41 u konstrukciji ima 32 lansirne čelije za smještaj protuzrakoplovnih raketnih projektila RIM-162 (Evolved Sea Sparrow – ESSM) kao i protupodmorničkih raketnih projektila (ASROC) Type 07 ili RUM-139. Bliska protuzračna obrana utemeljena je na uporabi dvaju CIWS (Close-in-weapon system) topova s rotirajućim cijevima tipa Phalanx kalibra 20 mm. U brodski oružni sustav integrirana su i dva trostruka lansera za luke torpede kalibra 324 mm, a mogu koristiti različite torpede u tom kalibru. Sposobnostima samozaštite pridonosi i nagibni lanseri za lansiranje protutorpednih protumjera FAJ (Floating Acoustic Jammer) u obliku plutajućih akustičkih ometača. U sustav brodske samozaštite ulaze i dva lansera tipa Mk 36 SRBOC (Super Rapid Bloom Offboard Contrameasures Chaff

AC

Na klasi Akizuki ugrađena je poboljšana inačica propulzijskog sustava, naprednija elektronika, nova generacija senzora, napredniji sonar i radar, kao i novi sustavi kao što su torpedni mamci i ometači. Ugradnjom novih tehnologija posebno se povećala sposobnost protuzračnog ratovanja (Anti-air Warfare - AAW) kao i zapovijedanja, nadzora, komunikacija, računala, obaveštajnog sektora, nadzora i izviđanja (Command, Control, Communications, Computer, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance - C4ISR). Za te je značajke ključan ACDS (Advanced Combat Direction Subsystem) OYQ-11, koji

implementira u cijelosti kompjuteriziranu arhitekturu protuzračnog ratovanja putem oružnog podsustava FCS-3A. Među ostalim, FCS-3A uključuje četiri para planarnih, elektronski skenirajućih antena postavljenih u posebnom dijelu brodskog nadgrađa, iznad kormilarnice i zapovjednog mosta. One pripadaju radaru za nadzor i praćenje koji radi u C-frekvencijskom području. Manje antenske ploče pripadaju radaru za praćenje paljbe koji radi u X-frekvencijskom opsegu. FCS-3A trenutačno je najnaprednija inačica radarskog sustava FCS-3 koji je prvi put bio instaliran na nosaču helikoptera-razaraču imena "Hyuga".

RATNA MORNARICA

and Decoy Launching System) kojima se lansiraju protuzračni radarski i infracrveni mamci i ometači. Na koncu, helikopter SH-60 K Seahawk sastavni je dio brodskog oružnog sustava zbog kojeg su razarači opremljeni dovoljno velikim brodskim hangarom. Pogonski sustav čine četiri Rolls Royceove turbine Spey SM1C instalirane u klasičnoj COGAG konfiguraciji (Combined Gas and Gas Turbine). U zajedničkom radu sposobne su razviti 64 000 KS, što razaračima omogućuje postizanje najveće brzine od 30 čvorova. Visok stupanj automatizacije brodskih su-

Foto: JMSDF

JS "Akizuki", prvi u istoimenoj klasi, fotografiran po snježnom vremenu, a osigurava ga remorker. U prvom je planu pramčani top Mk 45 kalibra 127/62 mm, a vidljive su i planarne antene radarskog sustava FCS-3 postavljene iznad zapovjednog mosta. Veća antena radi u C, a manja u X frekvencijskom području

stava omogućuje da brodove opslužuje posada od samo 200 članova.

KAO NEKAD...

U zadnjih je nekoliko desetljeća razvoj razarača krenuo zanimljivim smjerom. Nove zadaće i uloge *napumpale* su njihovu veličinu i borbenu snagu. Moderni razarači svojim su punim istisninama usporedivi čak s krstarcima iz Drugog svjetskog rata, a po udarnoj moći jači su od bojnih brodova. Primjerice, japanska klasa Atago, koja je izvedena iz klase Arleigh Burke, ima punu istisninu koja prelazi 10 000 tona i dobar je primjer koji može pokazati kako je promijenjena priroda razarača. Paljbena i udarna

moć iznimno je povećana, prije svega ugradnjom vertikalnih lansera koji omogućuju bolji smještaj raketa i ukrcaj puno većeg borbenog kompleta. Međutim, veličina smanjuje pokretljivost. Japanska klasa Akizuki iznimka je od trenda jer njezine su glavne značajke manje dimenzije te veća plovna i borbena agilnost, uz zadržavanje paljbene i udarne moći, što je nekad bilo obilježje razarača. S tehničkog gledišta, Japan će iskušta stečena u konstrukciji, izgradnji i operativnoj uporabi razarača klase Akizuki sigurno iskoristiti za izgradnju novih ratnih brodova s naprednim borbenim kapacitetom, potencijalom i sposobnostima. ■

"Fuyuzuki" (sasvim lijevo) u zanimljivom međunarodnom društvu na vježbi Malabar 2015 u Indijskom oceanu. U sredini je indijski flotni tanker INS "Shakti", a desno američki nosač USS "Theodore Roosevelt"

Posada razarača "Suzutsuki" na pramcu. Klasa Akizuki, zbog visoke razine automatizirane tehnologije na brodu, zahtijeva oko 200 članova posade, što nije velik broj

Pripadnici američke mornarice razgledavaju dio sofisticirane tehnologije kojom Japanci upravljaju razaračem JS "Teruzuki"

Svečanost ulaska razarača "Fuyuzuki" u operativnu uporabu japanske mornarice. Stražnja sletna paluba prilagođena je helikopteru SH-60 K Seahawk

Foto: US Navy

Foto: JMSDF

Foto: US Navy

Foto: JMSDF

NORVEŠKA ZEMLJA OPĆE VOJNE

Vojna obveza okosnica je obrane Norveške, rijetko naseljene zemlje s velikim prostranstvima i iznimno dugom obalom. U takvim okolnostima sigurnost zemlje ovisi o potpori cijeli generacija oružanim snagama. Prema Ustavnom zakonu (čl. 119.) svaki građanin, bez obzira na podrijetlo ili status, jednako je obvezan određeno vrijeme štititi norvešku domovinu. Novačenje osigurava Oružanim snagama operativnu sposobnost kroz opću vojnu obvezu i služenje vojnog roka. Ono osigurava potrebno ljudstvo, olakšava angažiranje dovoljnog broja vojnika za zadaće u zemlji i inozem-

— ▲ —
Vozачica borbenog vozila pješaštva norveške vojske skače na svoje vozilo. Potpuno izjednačavanje muškaraca i žena u obvezama i pravima vezanim uz obranu zemlje Norvežani nazivaju povjesnim skokom za spolnu ravnopravnost

stvu, stvara kadrove za pričuvne i profesionalne postrojbe.

PRIČUVA I TERITORIJALNA OBRANA

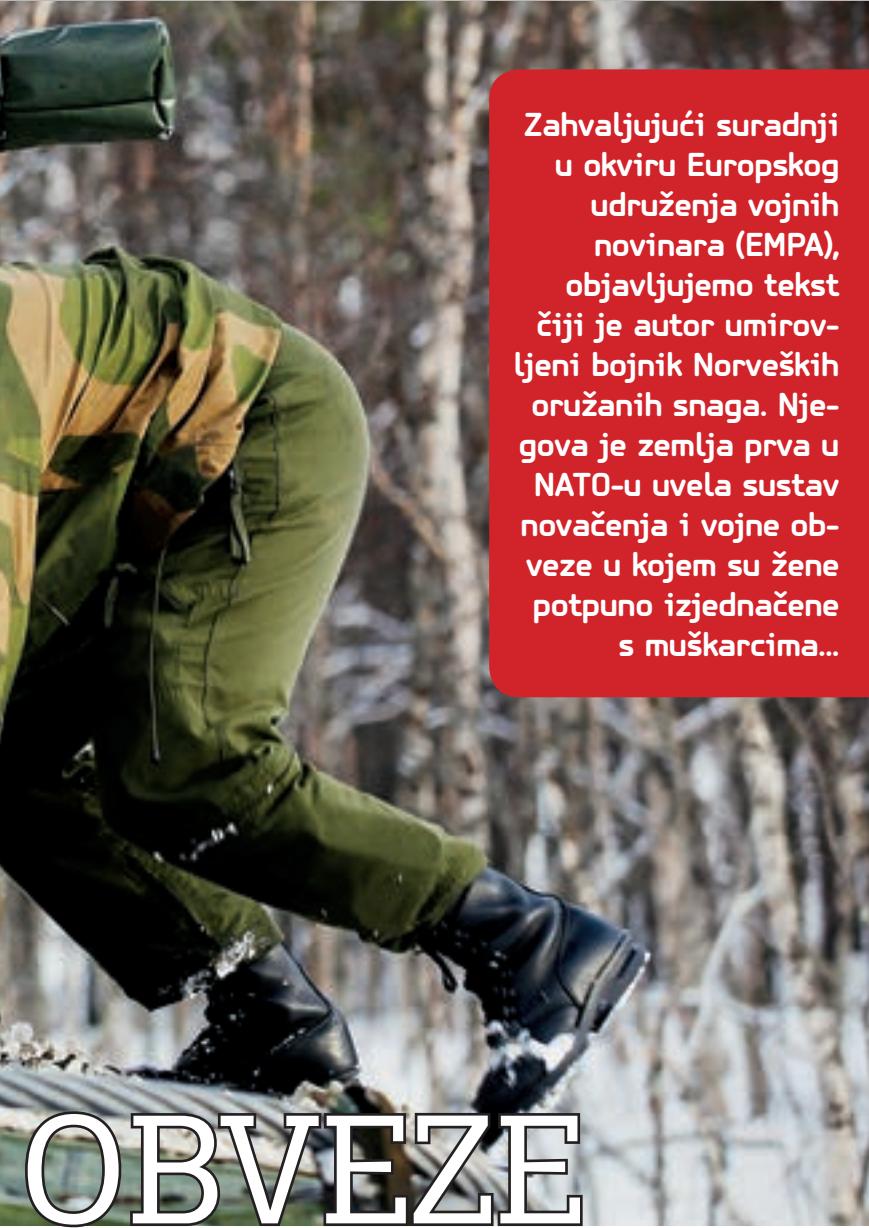
Građani su na raspaganju za vojsku od navršene 18. do 44. godine života (časnici od 18. do 55.), dragovoljci od 17. godine, a od 16. u ratno vrijeme. Vojni rok po novačenju traje 19 mjeseci, u što je uključeno 12 mjeseci obuke. Nakon završetka temeljne obuke ročnici postaju pričuvnici unutar posebne komponente KoV-a. Na tom su popisu tri godine pa ih se prebacuje pod Teritorijalnu obranu (*Heimevernet*). Pričuv-

nici formiraju izvor obučenih vojnika iz kojeg ih vojska može povući dođe li do krize ili rata, s tim da se pozivanje usklađuje s razinom obučenosti onih koji su trenutačno ročnici.

Prve godine kao pripadnici pričuve ljudi se raspoređuju prema zadnjoj dužnosti koju su imali kao ročnici. Primjerice, vojnik br. 111 završio je ročno služenje kao vozač borbenog vozila pješaštva. Bude li tijekom prve godine pozvan kao pričuvnik, doći će na isto mjesto, upravo u jednak tip vozila. Sljedeće dvije godine u pričuvi taj vojnik/vojnikinja ostat će sistematiziran pod tom dužnosti. Broj svih pričuvnika u

Piše: Walter Christian HÅLAND, Prijevod: Dubravka MARIĆ, Foto: Forsvaret

Zahvaljujući suradnji u okviru Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA), objavljujemo tekst čiji je autor umirovljeni bojnik Norveških oružanih snaga. Njegova je zemlja prva u NATO-u uvela sustav novačenja i vojne obveze u kojem su žene potpuno izjednačene s muškarcima...

OBVEZE

KoV-u odgovara brigadi, no to ne uključuje mobilizacijsku pričuvu. Bude li potrebno, Oružane snage mogile bi podnijeti veću organizaciju nego što stoji na papiru. Oko 50 % pripadnika Teritorijalne obrane kroz više godina odsluži ukupno sedam mjeseci u odori i tako održava kontakt s vojskom.

UKIDANJE OGRANIČENJA

Parlament Kraljevine Norveške izglasao je 1951. godine zakon prema kojem žene mogu pohađati obuku u specijalnim službama, ali bez korištenja naoružanja. Dvije godine poslije osnovan je ženski "Odbor za oružane

snage" s ciljem prilagodbe služenja vojne obveze ženama. Organizacijski prijedlog za prilagodbu ženama odošten je 1957. godine. Tijekom 1978. dragovoljni organizacija "Žene u Oružanim snagama" uključena je u sustav redovnog služenja vojnog roka. Amandman na zakon godine 1979. doveo je do toga da su žene koje su dragovoljno služile u Oružanim snagama (p)ostale vojni obveznici. Akti o ravnopravnosti spolova u svim zanimanjima uključeni su u Oružane snage 1985. godine. Time su ukinuta sva ograničenja na služenje žena i njima su otvorene sve razine izobrazbe u Oružanim snagama

ma. Žene koje su željele služiti redovni vojni rok morale su potpisati posebnu izjavu kojom su prihvatile status vojnog obveznika jednakog kao i kod muškaraca. Kao i mnoge druge zemlje, i Norveška danas ima dosta iskustva sa ženama u borbenim postrojbama, nakon što im je prije 35 godina omogućeno da budu u Oružanim snagama. U njih je među prvima 1980. stupila kasnija general-bojnica Kristin Lund – prva žena zapovjednica mirovnih snaga Ujedinjenih naroda. Norveški je Parlament 14. lipnja 2013., točno stoljeće nakon uvođenja punog prava glasa ženama, izglasao usvajanje jednakih vojnih obaveza i za muškarce i za žene.

TREBAMO NAJBOLJE!

"Ovo je povijesni dan za jednakost i za naše Oružane snage," rekla je tada norveška ministrica obrane Ine Eriksen Søreide. "Tom odlukom Norveška je postala jedina europska zemlja s aktivnom praksom rodne ravnopravnosti u novačenju. To je važno iz dvaju razloga – isključiva obveza novačenja za muškarce društveni je relikt, svi bez obzira na spol imaju jednakih prava i obaveze. Nadalje, za osiguranje operativne sposobnosti u budućnosti mora se pridobiti najbolje, a trebamo i raznolikost. Stoga se novačenje ne treba ograničiti samo na mušku polovicu stanovništva," rekla je Søreide. To ne znači, međutim, da su sve žene bile obvezne služiti vojsku. Norveške oružane snage godišnje trebaju osam do deset tisuća vojnih obveznika od ukupno 60 000 muškaraca i žena u ciljanoj dobroj skupini. Novačenje je već intenzivno i dalje raste, a broj prijavljenih svake godine prelazi potrebe Oružanih snaga. "Nismo uveli vojni rok za žene zato što nam je potrebno više vojnika, nego zato što trebamo najbolje, bez obzira na spol," rekla je ministrica te dodala: "Sofisticirana oprema sama ne čini modernu vojnu organizaciju, potrebna nam je moderna i raznolika organizacija s različitim ljudima, vještinama i stajalištima." Dakle, vojni rok u Norveškim oružanim snagama za žene je do 2014. u mirnodopskom razdoblju bio dragovoljan.

VEĆI IZBOR

U 2014. godini osnovane su specijalne snage popunjene isključivo ženama, tzv. Jegertroppen (Lovački vod). Taj pilot-projekt, s vrlo dobrim iskustvima, privukao je veliku pozornost partnera i saveznika. Parlament je u listopadu 2014. donio novi zakon kojim je uvedena opća vojna obveza za oba spola, a zakon iz siječnja 2015. godine uveo je jednakih prava i obaveze u obrani zemlje i muškarcima i ženama. Norveška je prva zemlja u NATO-u u kojoj je takav zakon na snazi. "Novi zakon znači jednakih prava i obaveza za muškarce i žene. Na taj način Oružane snage bolje će odražavati norveško društvo," rekao je načelnik Glavnog stožera Norveških oružanih snaga admirал Haakon Bruun-Hanssen, dodavši da će novačenjem žena Oružane snage jačati. "Sad imamo dvostruko veći izbor ljudi, što će olakšati odabir motiviranog osoblja i stavljanje stručnog kadra na različite zadaće i pozicije. Žene u OS-u nisu ništa novo, to je za nas logičan razvoj situacije. Nekoliko smo godina radili na tome da povećamo broj žena u Oružanim snagama, u čemu smo bili vrlo uspješni. Novi će zakon ubrzati taj proces," rekao je načelnik.

POSTOCI RASTU

Središte za osoblje i novačenje Norveških oružanih snaga imalo je od početka 2015. pune ruke posla, šaljući pozive za

VOJSKE SVIJETA

proces novačenja ne samo na adrese uobičajenih 32 000 sedamnaestogodišnjih mladića, nego i njihovim vršnjakinjama. Kao što je spomenuto, na taj način dobiven je dvostruko veći broj kandidata: 60 000 norveških 17-godišnjaka dobitlo je poziv da ispunе upitnik na internetu, što je omogućilo selekciju kvalitetnijeg osoblja. Na temelju dobivenih rezultata Oružane snage pozvali su 20 000 mladića i djevojaka na razgovor, fizičke provjere i psihološke testove čiji su rezultati odabrali 10 000 njih za vojnu obuku. Dok je među onima koji su odslužili vojni rok 2015. godine bilo tek 17 % žena, uvođenjem opće vojne obveze taj će se broj povećati. U ovogodišnjem ljetnom roku, s dosad najvećim oduzivom, žene su činile 33 % svih vojnih obveznika, što je logično i ističe da kod služenja u OS-u nije riječ samo o fizičkim izazovima i testosteronu, nego i o razboritosti i dobrim rješenjima. U ovogodišnjem srpanjskom i kolovožkom roku pozvan je 4131 ročnik i ročnica na temeljno služenje: 2834 za Kov, 590 za mornaricu i 707 za zrakoplovstvo. Među devetnaestogodišnjim ročnicima, 32,7 % činile su djevojke, a gledajući sve dobine skupine bilo je 26 % žena. Ti su brojevi veći od očekivanih. Djevojke koje su se odazvale raspoređene su u Vojnu policiju, Kraljevsku gardu (pješačka bojna sa 160 stalnih pripadnika i 1200 ročnika), u mornaricu, zrakoplovstvo i ostale dužnosti. No, postojeća infrastruktura ne udovoljava takvom odazivu, te u nekim postrojbama djevojke i mladići dijele prostor. To, međutim, nije iz-

Prvi dan služenja vojnog roka za mlade Norvežanke kojima se obraća vojница Sigrid Engebretsen-Skaret iz Vojne policije. Uđio žena u zadnjem ljetnom naraštaju ročnika prelazi trećinu

zvalo poteškoće, a razlike se ne vide ni na terenu.

RIJEČ GENERALA

Sadašnji i umirovljeni najviši časnici oduševljeno pozdravljaju veću prisutnost žena u OS-u. Među njima je i bivši zapovjednik Združenog stožera umirovljeni viceadmiral Jan Reksten te umirovljeni general-bojnik Gullow Gjeseth koji je izjavio: "Bilo je krajnje vrijeme da se uvede vojna obveza i za žene. To je pozitivna promjena u OS-u kojoj se jako radujem."

"Oružane snage bit će bolje, to je izvjesno. Kad primate najbolje, bez obzira na to jesu li muškarci ili žene, naravno da će i Oružane snage postati bolje. Žene posjeduju neke specifične kvalitete, što će sve u svemu dati do-

bru kombinaciju," rekao je umirovljeni general Sigurd Frisvold, načelnik Glavnog stožera od 1999. do 2005. godine. Ipak, izrazio je i primjedbu: "Pitanje je što znači bolje. Smatram da se moraju poštivati visoki fizički standardi. Biti pripadnik pješačke postrojbe odnosno mornar ili zrakoplovac nije lak posao, fizička izdržljivost od velike je važnosti."

General-bojnik Per Sverre Opdal, bivši glavni inspektor Kov-a Norveške, još se 2012. zalagao za jednakе mogućnosti služenja vojnog roka: "Smatrao sam da Oružane snage ne trebaju raditi razliku prema spolu. To nije presudno." General Opdal misli da veći udjel žena u Oružanim snagama podiže standarde OS-a. "Prisutnost vojnika, posebno u operacijama u inozemstvu,

Unatoč velikom broju zainteresiranih, broj mladih Norvežana koji godišnje odsluže vojni rok zbog ograničenih potreba i kapaciteta ne prelazi 10 000

Mlade Norvežane i Norvežanke u vojsku privlače i atraktivnim marketinškim kampanjama i sloganima koji obećavaju časnu službu i uzbudljiv vojnički život

od ključne je važnosti. Muškarci ne znaju doprijeti do znatnog dijela stanovništva u mnogim mjestima, zbog kulturoloških razlika i ostalih faktora. Tad veći broj vojnikinja jasno podiže operativnu sposobnost, a mišljenja sam da će to podignuti standarde i u zadaćama u Norveškoj."

NOVINARSKI POGLED

Novinar Sveinung Berg Bentzrød napisao je komentar u jednom norveškom listu. Bio je vojni obveznik koji se prijavio za službu u Oružanim snagama 1980. godine. Piše o razlici između kampa ročnika 1980. (kad su bili prisutni samo muškarci kao obveznici) te novačenja u ljeto 2016. "Jedno od troje iz generacije rođene 1997. koja je došla na odsluživanje

vojnog roka bila je žena. Njihovi osjećaji mogli bi se opisati riječima: 'Jeste li dovoljno dobri? Koliko je vojni rok zaista težak? Kakva trebam biti da me ne vrate doma? Koliko ćemo biti na terenu? Ovo činimo kako bismo pomaknule granice i upoznale same sebe!' Djevojke se nisu prijavile radi dokazivanja niti da udovolje roditeljima, nego su došle isprobati vlastite sposobnosti. Mnoge među njima fascinirala je marketinška kampanja za vojnu službu: 'Na beskrajnom moru, skriveni u šumi i divljini, ili visoko u oblacima – ročnici u važnoj misiji očuvanja suvereniteta Norveške.' Među argumentima za privlačenje našli su se i ovi: 'Kao vojniku otvaraju vam se mnoge uzbudljive mogućnosti ... Stječete iskustvo koje zajednica cijeni.'

Specifičnosti norveškog teritorija, golema nenaseljena prostranstva i iznimno duga obala zahtijevaju velik broj vojno osposobljenog stanovništva

Časnica na palubi norveške podmornice HNoMS "Utvær" klase Ula

Pozdravi od Oružanih snaga i sveprisutni slogan 'Za sve što imamo i sve što jesmo.'

VELIKA OČEKIVANJA

"Međutim, hoće li djevojke i mladići koji se u početku suočavaju sa svojim velikim očekivanjima biti jednak motivirani i tijekom cijelog služenja? To ne možemo sa sigurnošću tvrditi," kaže Bentzrød. Naime, danas kad je interes sposobnih mladih ljudi veći nego ikad prije, Oružane snage moraju štedjeti. To znači i manje vježbi i gađanja, odnosno manje aktivnosti. Manje je mogućnosti i da ročnici budu uključeni u neke od privlačnijih vojničkih aktivnosti koje uključuju napredne oružne sustave kojima mogu rukovati samo profesionalni vojnici. Bude li vojni rok, primjerice u Kraljevskoj gardi, značio duge dosadne mjesecе, samo uz stražu i dežurstva, i ako se vojnik neće susretati s ljetopatama prirode te neće svladavati vlastite granice, to će dovesti do pada motivacija za služenje u Oružanim snagama. One će u tom slučaju biti na gubitku. Pridobiti mlade ljude za djelatnu vojnu službu ključna je svrha uvođenja opće vojne obveze.

DVA CILJA

Tijekom služenja vojnog roka ročnici dobivaju mjesecnu plaću od 5000 norveških kruna (oko 4200 kuna) i bonus od 32 000 kruna (oko 27 000 kuna) nakon odsluženog roka. Dobivaju i financijsku naknadu za eventualne troškove najma smještaja i nemogućnost vraćanja kredita, dva dodatna boda na rang u sustavu civilnog školovanja te mogućnost završetka srednjoškolskog obrazovanja. Npr. bojna Telemark (TMBN) mehanizirana je pješačka postrojba KoV-a, utemeljena 1993. godine kao dio brigade Nord, smještena u Reni, Norveška. Sastoji se od pet satnija, s oko 470 stalno zaposlenih profesionalnih vojnika. Samo je jedna njezina topnička bitnica sastavljena od profesionalnih vojnika. Potpuno profesionalna vojska stajala bi 1,8 milijardi kruna (1,5 milijard kuna) više. Nadalje, sustav novačenja obučava osoblje za Teritorijalnu obranu i snage pričuve. Kopnena vojska ima stajalište da vojna obveza ispunjava dva cilja. Prvi je potreba novačenja i obuke vojnika koji će poslije postati pripadnici OS-a, a drugi obuka i izobrazba te popunjavanje osoblja Teritorijalne obrane i pričuvne komponente KoV-a, koje u slučaju potrebe mogu u kratko vrijeme postati operativne. ■

HRVATSKI VOJNIK I HRVATSKI POVIJESNI MUZEJ

ANTE LIPOŠĆ

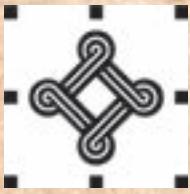
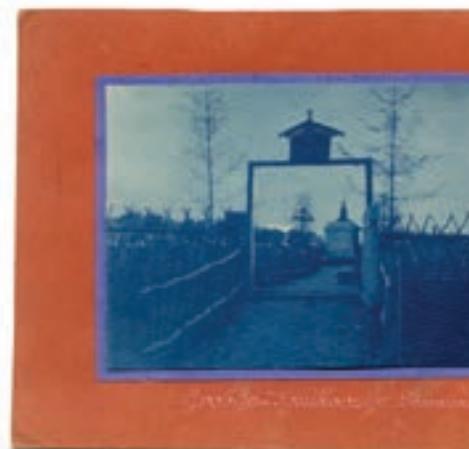
Iako je zbog zdravstvenog stanja bio odsutan s dužnosti više od dvije godine, Lipošćak je dobro poznat hrvatski general iz razdoblja Prvog svjetskog rata, čiji je kraj dočekao kao guverner Poljske

Ante (Anton) Lipošćak (Székelyudvarhely, danas Odorheiu u Rumunjskoj, 9. travnja 1863. – Beč, 24. srpnja 1924.), general pješaštva. Kao sin bojnika, pohađao je vojnu školu u Mährisch-Weißkirchenu (Hranice na Moravě, današnja Česka), a od 1880. Terezijansku vojnu akademiju u Bečkom Novom Mjestu koju napušta i 1883. započinje vojničku karijeru kao poručnik u 53. zagrebačkoj pješačkoj pukovniji. Nakon promaknuća u čin natporučnika i pohađanja Ratne škole dolazi u Glavni stožer 58. brigade. U svibnju 1892. postao je satnik u korpusu Glavnog stožera te je nakon brojnih zadaća promaknut u čin pukovnika. Od 1905. do 1909. obnašao je dužnost načelnika Stožera XV. korpusa, zatim 6. armije, i ujedno dužnost inspektora austrijskih postrojbi u Sarajevu. U ožujku 1909. odlikovan je Viteškim križem Ordena Leopolda. Za službovanja u Sarajevu promaknut je 1910. u čin general-bojnika. Od siječnja 1911. do svibnja 1913. zapovijeda 72. brigadom (XIII. korpus), da bi se nakon kraće bolesti i odstupanja s položaja vratio na vojnu dužnost u listopadu 1913. kao zapovjednik / divizioner 2. pješačke divizije. U svibnju 1914. promaknut je u čin podmaršala (*Feldmarschalleutnant*). U

listopadu 1914. odlikovan je Ordenom željezne krune 2. stupnja s ratnom dekoracijom i njemačkim Željeznim križem II. stupnja. Početkom 1915. zbog pogoršanja zdravstvenog stanja predaje dužnost. Na vojničku dužnost vraća se tek u ožujku 1917. i to kao zapovjednik 42. domobranske pješačke divizije, a u srpnju preuzima zapovjedništvo nad vojnom grupom Lipošćak (*Gruppe Lipošćak*). Najviši rang dosije 19. kolovoza 1917. kad je promaknut u čin generala pješaštva. Njegova je vojna grupa uklopljena u listopadu 1917. godine u IX. korpus. Lipošćak je na čelu IX. korpusa bio do veljače 1918., a zatim je do kraja rata generalni vojni guverner Poljske. Nakon rata nastanio se u Beču.

(pripremili: Matea Brstilo Rešetar i Boris Prister)

HRVATSKI
VOJNIK

Tekst i foto: Hrvatski povijesni muzej

AK

Ante Lipoščak u pratnji časnika

- 1914. – 1918.
- fotografija; 9 cm x 14 cm; na poleđini rukopis: "Podmaršal Ante Lipoščak"
- HPM/PMH – 12 575

Tuširanje vojnika

- 1914. – 1918.
- HPM/PMH – 20193

Pečatnjak s autografom generala Ante Lipoščaka

- Hrvatska (?), poslije kolovoza 1917.
- HPM/PMH – 17609 (pripremila: Matea Brstilo Rešetar)

Francuski revolver Model 1873 Chamelot-Delvigne – 'Lebel' M 1873

- Manufacture d'armes de Saint-Étienne, Francuska, Saint-Étienne, 1875.
- HPM/MRNH – 1261/a

Manufacture d'armes de Saint-Étienne proizvodio je od 1873. do 1887. modele M 1873 i M 1874, prve moderne revolvere u francuskoj vojsci. Model 1874 bio je predviđen kao časničko oružje. Oba su modela smatrana iznimno pouzdanim i izdržljivim, iako brzina metka nije zadovoljavala. U uporabi su bili tijekom cijelog Prvog svjetskog rata pa sve do 1940. kad su njima opremane pričuvne postrojbe. Chamelot-Delvigne bio je revolver sa stražnjim punjenjem. Bubanj je za šest metaka, a cijev osmerokutna koja prelazi u okruglu, žlijebljena. Sa strane cijevi smještena je šipka za izbijanje čahura. Okidač je sa štitnikom. S desne strane bubnja nalazi se poklopac koji zatvara bubanj. Rukohvat je željezni okvir s drvenim oplatama, s rezbarenim uzorkom mreže. Na kraju drška nalazi se željezna alka za privještanje.

(pripremila: Dora Bošković)

Fotografija:
**Groblje
25. pukovnije
Dobronoutz 1917.**
• Narcis Jeszensky
iz album-mape
Svjetski rat
1914. – 1918.;
kat. br l/16

Među brojnim susretima predsjednika tadašnjih jugoslavenskih republika, naknadno je, zbog pokušaja stvaranja konstrukcije o navodnom dogovoru između predsjednika Hrvatske Franje Tuđmana i predsjednika Srbije Slobodana Miloševića o podjeli BiH, pa čak i o "dogovorenom ratu" u Hrvatskoj, najveću medijsku pozornost dobio njihov susret u vojvođanskom mjestu Karađorđevu, u graničnom području između Hrvatske i Srbije, 25. ožujka 1991. godine. Susret se naziva "tajnim", iako je tog dana Tanjug objavio priop-

pa i rješavanje državno-političke krize, razgovor je vođen u nastojanju da se eliminišu opcije koje ugrožavaju interes bilo srpskog, bilo hrvatskog naroda u cjelini i da se traže trajna rješenja, uz puno uvažavanje istorijskih interesa naroda; da se utvrdi vrijeme za rješavanje postojećih jugoslavenskih problema, najduže do dva mjeseca, što će biti zajednički predloženo na predstojećem susretu predsjednika republika; kao i da se, u uslovima produbljivanja ekonomske krize, razmotre rješenja i predlozi, poput predloga Privredne komore Jugoslavije,

sjednik Saveznog izvršnog vijeća Jugoslavije Ante Marković i od britanske vlade dobio "apsolutnu i bezrezervnu podršku jedinstvenoj Jugoslaviji, demokratskim procesima i reformama" (Lučić, 398-399).

Po svemu sudeći, tema razgovora Slobodana Miloševića i Franje Tuđmana u Karađorđevu 25. ožujka 1991., kao i onog u Tikvešu 15. travnja 1991., nije bila "podjela BiH", nego traženje, prije svega s hrvatske strane, mogućnosti mirovog rješavanja krize u Hrvatskoj, pri čemu je Milošević pokušao usporiti hr-

se raspala ne postigavši nikakav dogovor."

Pritom je citirana Miloševićeva izjava o tom susretu: "Tuđman mi je rekao da želi neovisnu Hrvatsku. Ali se jednostavno nismo mogli složiti – on je htio uništiti savezne institucije, a ja nisam mogao na to pristati. Predlagao sam, kao i prije, promjenu Ustava kojom će se dopustiti samoodređenje. Bilo je nagađanje da smo se dogovorili o podjeli Jugoslavije. Sad vam kažem, da smo to ondje odlučili, mogli smo odmah i učiniti."

Borisav Jović o tom je sastan-

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

MANIPULACIJE U KARADOR

ćenje sa sastanka koje su sutra prenijele gotovo sve novine u Jugoslaviji (Vjesnik i Večernji list u Hrvatskoj, Borba u Srbiji, Oslobođenje u BiH i druge): "U višečasovnom razgovoru koji se, kako je saopšteno, odnosio na ključna pitanja političke i ekonomske krize i budućih odnosa u Jugoslaviji, razmatrana su glavna pitanja sadržine predstojećeg sastanka predsjednika republika. Uprkos poznatim razlikama u fundamentalnim pitanjima koja se tiču interesa republike Srbije i Hrvatske, odnosno srpskoga i hrvatskoga naroda, a uzimajući u obzir da su odnosi između Srbije i Hrvatske, odnosno srpskog i hrvatskog naroda, od ključne važnosti za sveukupnost odnosa,

o promjenama u radu i sastavu Saveznog izvršnog vijeća u prelaznom periodu, u interesu zaštite zemlje od ekonomskog kolapsa" ("Sastali se Milošević i Tuđman", Oslobođenje, Sarajevo, 26. 3. 1991., 1; Ivica (Ivo) Lučić, Uzroci rata - BiH od 1980. do 1992., Despot Infinitus i Hrvatski institut za povijest, Zagreb 2013., 390). Drugi i zadnji nasamo održan susret između predsjednika Tuđmana i Miloševića dogodio se 15. travnja 1991. u Tikvešu u Baranji, također u graničnom području između Hrvatske i Srbije. Uzdržavanje od nasilja i nastavak razgovora bile su glavne poruke iz Tikveša, koje su također objavili svi jugoslavenski mediji. Istog je dana u Londonu boravio pred-

vatske obrambene pripreme. Kao rezultat razgovora, koji nije skrivan jer su i Tanjug i HINA objavili vijest o susretu, stvorena je neformalna radna grupa koja je trebala doći do prijedloga o mirnom rješavanju krize, a ne o podjeli BiH. U jednom od osvrta na taj sastanak navedeno je: "Cilj grupe je vidljiv iz njezina sastava: dr. Dušan Bilandžić, dr. Zvonimir Lerotić, Josip Šentija, dr. Smiljko Sokol, s hrvatske te dr. Ratko Marković, dr. Smilja Avramov, dr. Kosta Mihajlović i dr. Vladan Kutlešić, sa srpske strane. Grupa je održala tri sastanka (u Osijeku, Beogradu i Zagrebu). Budući da su srpska stajališta bila isključiva (inzistiranje na uspostavi zapadnih granica 'velike Srbije'), grupa

ku rekao: "Informacije koje ja imam bitno odudaraju od onoga o čemu se stalno priča. Meni Milošević nije rekao da li su zaista razgovarali o podeli Bosne, ali ja lično u to ne verujem. On je meni tada uvek govorio, kao i ja njemu, sve o čemu je s drugima razgovarao i prosto ne mogu da verujem da se takav razgovor vodio. On je meni rekao da su razgovarali o tome da li da idemo na promenu predsednika savezne vlade. S obzirom da se ni Hrvatska nije slagala s Markovićem, i ona je imala neke primedbe i Slovenija je imala neke primedbe i Srbija je imala primedbe, oni su razgovarali o tome da li da se promeni predsednik savezne vlade i dogovorili su se

da se to još malo odloži." (...) "Za mene bi to bilo ogromno iznenadenje, jer bi takav pristanak Miloševića (na podjelu BiH – op. a.), u tom trenutku, značio bitno odstupanje od naše celokupne politike. Ja zato u to ne mogu da verujem."

U knjizi *Uzroci rata – BiH od 1980. do 1992.* povjesničar Ivica Lučić je o navodnom "dogovoru Tuđman-Milošević u Karadordževu" napisao: "(..) Priča o 'podjeli', odnosno dogovoru Tuđmana i Miloševića nastala je na staroj komunističkoj matrici o dogovoru hrvatske i srpske buržoazije o 'podjeli Jugoslavije'. Obnovljena je u prvoj polovini 1991. godine, u vrtijerne najžešćih političkih borbi između zagovornika samostalnosti nacionalnih država

opcije u BiH, osim one koja se zalaže za tobože 'građansku', a u stvari unitarnu državu, koja osigurava Bošnjacima-muslimanima potpunu prevlast u BiH i pretvara je u njihovu nacionalnu državu. Prihvatali su je i učvršćivali (ne)uspješni političari, odnosno smijenjeni dužnosnici HDZ-a, koji su na taj način pokušavali političkom porazu u borbi za vlast dati obilježje principijel-nog odstupanja i tako osigurati političko preživljavanje. Svakako je važna činjenica da su najveći zagovornici mita o 'podjeli BiH' u Hrvatskoj gubili od Tuđmana izbore i prema njemu imali osobni animozitet. U inozemstvu je teza o 'sporazumu i podjeli' šire prihvaćena i proširena 1994. godine iz centara koji su po svaku

kao hrvatskom političkom istočnom griješu, uz tezu o krivnji za rušenje Jugoslavije, koristila za discipliniranje vlasti (i oporbe) u Republici Hrvatskoj te Hrvata u Bosni i Hercegovini, a sve kako bi prihvatali ili ne bi ometali zacrtane projekte i politička rješenja 'međunarodne zajednice', koja se nameće državama i narodima bivšega jugoslavenskog prostora. Priča o 'dogovoru u Karadordževu' promidžbena je izmišljotina koja je vremenom postala politički mit na kojem je utemeljena čitava jedna politička struktura koja je dobila zadatak 'detuđmani-zirati' Hrvatsku, 'demiloševizirati' Srbiju, izjednačiti krivnju za rat i stvoriti prepostavke za izgradnju nekog oblika jugosla-

rsku i Federaciju BiH. Ovom podjelom ozakonjeno je etničko čišćenje. Jedan narod (Srbi) je privilegiran, a jedan (Hrvati) je obespravljen neravnopravnim ustavnim položajem i 'ravno-pravnom' raspodjelom krivice. Podjela je nepoštena i prema Bošnjacima kojima takva podjela onemogućava povratak u Republiku Srpsku, a u Federaciji BiH ih suprotstavlja Hrvatima. Dakle, Bosna i Hercegovina nije podijeljena u Karadordževu, već u Daytonu. Uvažen je jedino argument sile, a cijela priča o Karadordževu koristi se za amnestiju najodgovornijih ne samo za podjelu Bosne i Hercegovine, nego i za sve što se toj zemlji proteklih godina dogodilo." (Lučić, 469-471)

O "DOGOVORU" DEVU 1991.

i očuvanja jugoslavenske federacije. Razlika je bila u tome što je priču o 'podjeli Jugoslavije' zamijenila priča o 'podjeli Bosne i Hercegovine'. Proširena je u oporbenim hrvatskim i u bosansko-hercegovačkim političkim krugovima, a služila je za slabljenje, odnosno političku diskvalifikaciju predsjednika RH Franje Tuđmana. Bila je dio kampanje u predsjedničkim izborima u Hrvatskoj 1992. godine. Priča o podjeli BiH poslužila je i za razbijanje hrvatsko-muslimanskog saveza u predratnom vremenu, ali i za homogenizaciju Muslimana u BiH te dovršetak njihova nacionalnog konstituiranja. Poslužila je i za kriminalizaciju svake političke

cijenu htjeli sačuvati – obnoviti Jugoslaviju, a dolazila je uvijek kada bi se Srbi našli u teškoj političko-vojnoj situaciji. Warren Zimmermann plasirao ju je neposredno nakon potpisivanja Washingtonskog sporazuma, kojim je zaustavljen hrvatsko-muslimanski rat i utemeljena Federacija BiH čime je srpska politika doživjela težak udarac. Engleski lordovi Peter Carrington i Paddy Ashdown dodatno su je osnažili, posebno Ashdown, konstrukcijom s mapom na 'salveti' u kolovozu 1995. godine. Bilo je to neposredno nakon hrvatske vojno-redarstvene operacije Oluja, kada je srpska politika izgubila bitku i na vojnom polju. Dugo se teza o 'podjeli Bosne',

venske ili zapadnobalkanske zajednice, jugosfere ili regije kako se mimikrijski zove bivša Jugoslavija (minus Slovenija plus Albanija), uglavnom prostor u čijem se središtu nalazi Bosna i Hercegovina. Taj politički mit postao je utemeljiteljski mit neojugoslavenske strukture koja na različite načine sudjeluje u ostvarenju navedenog projekta. (...) Što se tiče Bosne i Hercegovine, ona je dijeljena od samog nastanka. U novijem vremenu 'dijeljena' je od Vanceove komisije i Badinterove komisije, Cutillerova, Vance-Owenova i Owen-Stoltenbergova plana pa do Washingtonskog sporazuma. Bosna i Hercegovina podijeljena je u Daytonu, i to na Republiku

Tekstu kolege Lučića može se dodati tvrdnja iz predavanja koje je, u organizaciji International Peace Academyja, lord David Owen održao 27. siječnja 1996. u New Yorku za diplomatski zbor u UN-u (nazočilo je više od 50 veleposlanika i nekoliko podtajnika UN-a): "Nemojmo se zavaravati – paket iz Daytonu je plan podjele. Multikulturalnost Bosne je mit, jer je ona postojala samo u Sarajevu. Tuzli i na još nekim lokalitetima. Federacija BiH bitna je i treba joj poželjeti uspjeh jer je i dalje potrebna radi balansa snaga, ali ako ne uspije, doći će do stvaranja triju republika u BiH. Mostar je najveći test uspjeha ili propasti Federacije." ■

Tvrđavu Brod na rijeci Savi izgrađenu u prvoj pol. XVIII. st. radi obrane od Turaka karakterizira pravilan zvjezdoliki oblik utvrđen bastionima

Na područje današnjeg Slavonskog Broda doselilo se 1697. kataličko stanovništvo iz Bosne koje se povuklo zajedno s vojskom princa Eugena Savojskog tijekom njegova pohoda na Sarajevo

FILATELIJA

Prema sustavu francuskog maršala Sébastiena le Prestrea de Vaubana (1633. – 1707.), vojnog inženjera i fortifikacijskog stručnjaka, gradena je i tvrđava Brod na Savi

Tijekom svoje burne povijesti, Slavonski Brod više je puta stradao u ratnim djelovanjima: od Turaka prije više stoljeća pa do srpske vojske s okupiranog teritorija BiH 1992. godine

MARKE GRANIČAR NA SAVI

Jedna od triju hrvatskih maraka izdanih 2003. u seriji "Kule i utvrde" prikazuje i tvrđavu u Slavonskom Brodu iz XVIII. stoljeća

Ivo AŠČIĆ

Marka donosi priču o povijesnom strateškom mjestu na utoku rječice Mrsunje u Savu, koje je kontroliralo jedan od starih prijelaza preko Save. Na tom je mjestu i tijekom rimskog doba postojalo naselje pod nazivom Marsonia, a nalazilo se na važnoj cesti od Siscije (Sisak) do Sirmiuma (Srijemska Mitrovica). Brod se prvi put spominje 1244. u povijeli kralja Bele IV.

Tijekom srednjeg vijeka cijela je Hrvatska, a ponajviše Slavonija, zbog turskih planova osvajanja Beča, bila na stalnom udaru turskih osvajača. Zbog toga je na tom mjestu potkraj XV. i početkom XVI. st. izgrađena renesansna utvrda Brod.

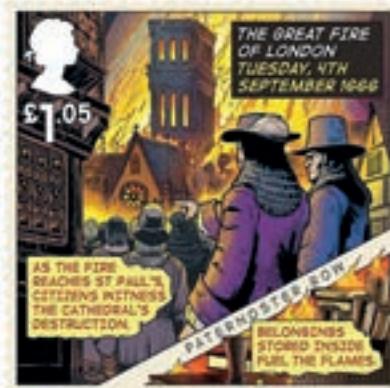
Odolijevala je Turcima sve do 1536. kad je pala u njihove ruke. Nakon toga Brod je postao sjedište kadiluka, a u njemu je boravila vojna posada na čelu s kapetanom.

Nakon konačnog oslobođenja Slavonije, grad je postao sjedište Krajiske kapetanije. Uz stari srednjovjekovni turski kaštel, na lijevoj obali izgrađeni su izduljeni bedemi i pravilna utvrda s bastionima.

Slijedeće razdoblje u utvrđivanju Broda započinje početkom XVII. st. kad Austrija počinje graditi novu pograničnu tvrđavu Brod na rijeci Savi, pravokutnog tlocrta i utvrđenu bastioni-ma. Imala je tri obrambena pojasa: unutarnji, vanjski i južni, a štitila su je i dva pojasa grabišta u koja se voda dovodila iz obližnjeg potoka.

Osim zemljom, utvrda je zidana opekom, drvom i djelomično kamenom. Istodobno s tvrđavom gradile su se i vojarne za smještaj četiri tisuće vojnika i 150 topova te prateće zgrade.

Od 1735. u tvrđavi je sijelo Brodske kapetanije, a od 1747. pukovnije. Brod je 1753. dobio status slobodnog vojnog komuniteta. Naglim razvojem opсадne tehnike, brodska tvrđava izgubila je

Tijekom velikog požara u Londonu izgorjela je do temelja i katedrala sv. Pavla. Obnovljena je prema projektu arhitekta Christophera Wrena.

sredinom XIX. st. obrambenu zadaću. U ukazom cara Franje Josipa I. iz 1871. godine, Brod je proglašen gradom te je nazvan Brod na Savi. Nosio je taj naziv sve do 1934. kad je preimenovan u Slavonski Brod. Tijekom Drugog svjetskog rata u savezničkom bombardiranju uništen je velik dio građevnog fonda, a 1992. teško je stradao u napadima srpske vojske s okupiranog teritorija BiH.

OBLJETNICA VELIKOG POŽARA U LONDONU

Ujedinjeno Kraljevstvo izdalо je u rujnu ove godine šest poštanskih maraka kojima obilježava 350. obljetnicu velikog požara u Londonu. Na markama u obliku stripa kronološki su prikazani početak, širenje i gašenje požara. Osim maraka izdani su i brojni drugi filatelički proizvodi za-

hvaljujući kojima se može doslovno sve saznati o jednom od najtragičnijih događaja u povijesti tog grada. Za tu je prigodu u nakladi od deset tisuća primjeraka izdana i prigodna kovanica od dvije funte.

Požar koji je izbio u pekari u zoru 2. rujna 1666. gotovo je potpuno uništilo stari City, srednjovjekovnu jezgru Londona. Trajao je nekoliko dana, prije svega zbog jakog zapadnog vjetra, niza povezanih drvenih kuća te slabe opreme i organiziranosti ondašnjih gasitelja. Izgorjelo je više od 13 tisuća kuća, prodavaonica i drugih građevina, uključujući i 87 crkava te katedralu svetog Pavla. Koliko je bio velik potvrđuje i podatak da se proširio i na drugu obalu Temze. Nakon požara imućni građani i aristokrati počinju graditi kuće u zapadnom dijelu Londona, polažući temelje tzv. West Enda. U izgradnji novog Londona istaknuo se arhitekt Christopher Wren (1632. – 1723.) Nakon tog tragičnog događaja London se počinje graditi od kamena, ali zadržao je kaotičnu mrežu prenapučenih ulica. Koliko Britanci pridaju važnosti tom događaju govori i podatak kako su ga u rujnu dočarali na Temzi paljenjem 120 metara duge makete koja prikazuje repliku Londona iz XVII. stoljeća. Danas je veliki požar iz 1666. dio britanskog nacionalnog obrazovnog kurikuluma. ■

Brod se prvi put spominje 1244. u povijeli hrvatsko-ugarskog kralja Bele IV.

VOJNI VREMENI PL.0V

Pripremila Petra Kostanjšak

POGINULI HEROJI BLAGO ZADRO I ALFRED HILL

Blago Zadro, zapovjednik 3. bojne 204. vukovarske brigade, poginuo je 16. listopada 1991. tijekom Bitke za Vukovar. Mjesto njegove pogibije blizu je Trpinjske ceste, u Kupskoj ulici nedaleko od željezničke pruge. Posmrtno mu je dodijeljen čin general-bojnika. Njegovo ime nosi Zapovjedno-stožerna škola Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman". Alfred Hill, zapovjednik satnije Vojne policije iz sastava 204. vukovarske brigade, poginuo je 16. listopada 1991. braneci položaje na Sajmištu. Posmrtno mu je dodijeljen čin bojnika. Njegovo ime nosi Nastavno središte za obuku Vojne policije OSRH.

PRIJE 25 GODINA

16. LISTOPADA
1991.

PRIJE 24 GODINE

22. LISTOPADA
1992.

OSNOVANA DOČASNIČKA ŠKOLA

Dočasnička škola "Damir Tomljanović Gavran", danas ustrojstvena cjelina Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman", osnovana je 22. listopada 1992. godine. Zadužena je za školovanje dočasnika po modelu sljedno rastuće institucionalne izobrazbe te izradu i ažuriranje nastavnih planova i programa. Cilj je i zadaća Dočasničke škole "Damir Tomljanović Gavran" kroz četverorazinsku dočasničku izobrazbu osposobiti polaznike za višu ustrojbenu dužnost.

VJEŽBA BOJNOG GAĐANJA POSEJDON

Intergranska vježba koja je pokazala svu moć Hrvatske vojske stvorenu u svega tri godine, bila je vježba bojnog gađanja HRZ-a i PZO-a te HRM-a Posejdona održana 12. listopada 1994. godine. Na njoj su s raketnih topovnjača prvi put ispaljene protubrodske rakete RBS-15, a pogodci su bili vrlo precizni. Dovodenje tog raketnog sustava u borbenu spremnost u cijelosti je bilo djelo hrvatskih stručnjaka.

PRIJE 22 GODINE

12. LISTOPADA
1994.

PRIJE GODINU DANA

LISTOPAD
2015.

PRIPADNICI OSRH NA VJEŽBI TRIDENT JUNCTURE 15

Vježba Trident Juncture 15 provodila se od 3. listopada do 6. studenog 2015. godine, a među više od 36 000 sudionika iz tridesetak zemalja bili su i pripadnici OSRH. Trident Juncture najveća je međunarodna vježba na kojoj su pripadnici OSRH dosad sudjelovali. Iako ne toliko velika brojem, hrvatska je komponenta bila zastupljena kvalitetnim snagama: na zapovjednom mjestu u Španjolskoj – Razmjestivi komunikacijski modul, a na terenu vod bojne Gromovi s podrškom četiriju BOV-ova Patria.

15. LISTOPADA 1928.

Zračni brod "Grof Zeppelin" napravio je prvi komercijalni let preko Atlantskog oceana.

14. LISTOPADA 1947.

Slavni pilot Charles "Chuck" Yeager prvi je put zrakoplovom službeno probio zvučni zid, tj. postigao brzinu od jednog maha.

19. LISTOPADA 1954.

Zaključen je britansko-egipatski sporazum o povlačenju britanskih postrojbi iz zone Sueskog kanala.

VOJNA ODLIKOVANJA

Vojskovođa Filip II. Makedonski (oko 382. – 336. pr. Kr.) okružen svojim zapovjednicima tijekom pohoda.

Izdvaja se bogatstvom opreme i kvalitetom oklopa te ukrasom na kacigi (<http://inspired.daikeyguyenvn.com>)

(slika 1)

Na ovom ćemo mjestu u idućim brojevima objavljivati serijal *Vojna odlikovanja* autora Marinka Ogoreca.

RAZDOBLJE PRIM

Prve poznate države Starog svijeta (primordijalne države) nastale su na prostoru Mezopotamije i uz Nil, u početku kao samostalni gradovi države iz kojih su poslije razvijana veća ili manja carstva ili drugi državni oblici. Gotovo istodobno, potpuno samostalno razvijaju se i drevne civilizacije na prostorima Indijskog potkontinenta. O strukturi, organizaciji i taktici njihovih oružanih snaga još uvijek postoji velik broj nepoznanica, ustanovljenih, kao i o načinu funkcioniranja njihova državnog aparata i unutarnjoj društvenoj organizaciji, ali po dosadašnjim spoznajama strukturiranostručnjaci, opremljenost, uvježbanost i društvena uloga bili su vrlo različiti i uvjetovani prije svega lokalnim mogućnostima i potrebama svakog grada države te osjećajem ugroženosti ili imperijalnim ambicijama pojedinih vladara. Vojskama tog razdoblja zajednička je bila društvena i

organizacijska podjela na zapovjednike i vojnike te ustrojavanje prvih postrojbi i časnice strukture prema odgovornostima u zapovjednom lancu. Većina primordijalnih država uvodi stalnu (stačaju) vojsku, u prvom redu najamničkog tipa (koja se u kasnijem razdoblju popunjava i strancima iz vazalnih ili podčinjenih država), ali su u velikoj mjeri zadržani i različiti oblici milicijskog organiziranja vojske u slučaju ratne opasnosti. Stalne vojske uvođe i prve borbene postrojbe zbog čega se uvodi obuka iz rukovanja oružjem i taktičkim radnjama, te brojne mјere, obično vrlo radikalne, za stvaranje i održavanje vojne stope. Zahvaljujući intenzivnijem uzgoju konja javljaju se i dva nova roda vojske – bojna kola i konjaništvo. U takvim okolnostima, u brojnim vojskama dolaze

do izražaja pojedini istaknuti ratnici koji se nastoje izdvajati prije svega izgledom, zbog čega nose karakteristične oklope i naoružanje ili specifične simbole na štitovima. Visoki zapovjednici i vladari odskaču od ostalih vojnika po bogatstvu naoružanja i osobne opreme, a njihov primjer slijede i istaknuti ratnici (Slika 1). U tom se razdoblju uvođe i prve službene nagrade koje zapovjednici dodjeljuju istaknutim ratnicima ili osobito odanim vojnicima. S obzirom na to da su u državama starog vijeka oružje i individualni oklopi bili iznimno skupi, a svaki vojnik bio je dužan pobrinuti se za svoje naoružanje i opremu (naravno, vlastitim sredstvima), pojedini

Marinko OGOREC

Rekonstrukcija prestižnog
Ahilejeva štita
(<http://farm9.staticflickr.com>)
(slika 2)

(II. dio)

The banner features a large, bold title "ORDIJALNIH DRŽAVA" in a gold-colored, sans-serif font. The letters are slanted upwards from left to right. Below the title, in parentheses, is the subtitle "(II. dio)". The background of the banner is white, which contrasts with the dark green and brown tones of the image behind it. The image shows the lower legs and hooves of a horse standing in a grassy field under a clear sky.

vladari svoje ratnike nagrađuju oruž-
jem, rijede i oklopima, u znak poseb-
ne vladarske milosti, ali i priznanja
za ratničke zasluge. Budući da je te
nagrade osobno uručivao vladar, mo-
rale su u velikoj mjeri odsaknati od
uobičajenog oružja i opreme koje su
posjedovali ostali vojnici. Tako su oruž-
je i oprema nerijetko su bili ukraše-
ni plemenitim metalima i dragim
kamenjem (Slika 2). Vlasniku je to s-
jedne strane služilo kao dodatna mo-
tivacija za nove ratničke pothvate, a
s druge je postalo i svojevrstan teret,
jer su takvi ratnici bili posebno zani-
mljiva meta protivnicima na bojnom
polju (potrebno je naglasiti kako je u
starom, a potom i u srednjem vijeku je
bila vrlo raširena praksa po kojoj je

pobjednik imao pravo na oružje i vojnu opremu poraženog). Podrazumijeva se kako je ratnik opremljen skupocjenom vojnog opremom i naoružanjem privlačio protivnike koji su nastojali pobjediti ga u dvoboju i tako se domoci njegova oružja. Osim toga, preuzimanje oružja poraženog protivnika imalo je i spiritualnu komponentu. Smatralo se kako duh istaknutog ratnika dijelom prelazi na njegovo oružje i oklop pa samim tim onaj koji je pobijedio poznatog ratnika ne samo dobiva na općoj slavi i među protivnicima i među suborcima, nego preko oklopa i oružja slavnog predhodnika "naslijeđuje" i dio hrabrosti. Vladari su tako, darujući istaknutim ratnicima skupocjeno oružje i vojnu opremu, uspijevali angažirati ih u najvećoj mjeri u slijedećim sukobi- tivnika i vlastitih vojskova niti na osiguranje. U graničnim zasobljima ku na krajnjim P

ma i tako osigurati fokusiranje protivnika upravo na glavne nositelje vlastitih borbenih djelovanja. Dobri vojskovode mogli su pritom primijeniti najučinkovitiji manevr koji je osiguravao pobjedu u bitki. U grčkim su gradovima državama osim konkretnih nagrada za vojne zasluge uvedene i simbolične za obilje iskazivanja osobitih počasti, a najveće su bile javna priznanja istaknutim ratnicima i vojskovođama. Prema zapisima grčkog povjesničara Herodota (V. st. pr. Kr.), Spartanci su atenskom vojskovodom Temistoklu (VI. – V. st. pr. Kr.) nakon pobjede nad Perzijancima izrazili javno priznanje te ga darovali lоворovim vijencem pobednika i najboljim ratnim dvokolticama u Sparti. Lavor vijenac, koji je dotad uglavnom bio simbol pobjednika na Olimpijskim igrama, od tog događaja postaje i simbol pobjedničkog vojskovođe, ali i najistaknutijih ratnika. ■

MULTIMEDIJA

Kraj ljubavi između Lenova i Linuxa

Problemi s računalima koja se isporučuju s preinstaliranim operativnim sustavom (obično je riječ o nekoj od inačica Microsoftova Windowsa), donose brojne *glavobolje* IT profesionalcima u velikim sustavima. Problemi dolaze zbog ugovora koji strogo propisuju što se i pod kojim uvjetima može i smije instalirati na određeno računalo te zbog prepreka s kojima se susreću kad, primjerice, uz Microsoftov operativni sustav treba u *dual boot* kombinaciji instalirati neki od Linuxovih. Svi koji se bave tom tematikom sjećaju se *bure* koja je podignuta kad se pojavio UEFI mod u BIOS konfiguraciji... Situacija je na koncu nekako *ispeglana*. Izgledalo je kako više neće biti toliko problema s instalacijom Windowsa i Linuxa na istom

računalu, ali prema objavama na webu izgleda da se opet *zakuhalo*. Konkretno, riječ je o Lenovovim prijenosnicima iz serije Yoga 900S i Yoga 710S koji u BIOS-u imaju novu opciju. Njezina je jedina namjena spriječiti bilo koju instalaciju operativnih sustava osim Microsoftova Windowsa. Informaciju su potvrdili u Lenovu, uz kratko objašnjenje da (...) sustav ima instaliran takozvani

Signature Edition Windows 10 operativni sustav i sukladno sporazumu s Microsoftom *zaključan* je za dodatne instalacije." Uvijek postoji mogućnost virtualizacije Linuxa u samim Windowsima, ali brojni su korisnici i profesionalci prednost davali spomenutom *dual bootu*, što s novom serijom računala neće biti moguće. Nadamo se da se *epidemija* neće proširiti...

Zamjena uređaja Galaxy Note 7

Samsung je objavio da je zamijenio pola uređaja Galaxy Note 7 koji imaju problematične baterije. Modeli koji dolaze sa sigurnom baterijom imaju oznaku Galaxy Note 7S. Istaknuo je također da je devedeset posto korisnika koji su vratili problematične Galaxy Note 7 uređaje tražilo Note 7S kao zamjenu. Osim toga, potvrdio je da su novi uređaji sigurni za korištenje i da nema

opasnosti od eksplodiranja baterije. Iako je probleme s baterijom imao vrlo malen broj uređaja, Samsung je odlučio zamijeniti sva dva i pol milijuna isporučenih telefona. Ako ste kupili prvu inačicu uređaja Samsung Galaxy Note 7, sve bitne informacije o telefonu i eventualnoj zamjeni možete pronaći na stranici <http://www.samsung.com/hr/note7exchange/>.

Vernee Mars čita otiske prstiju, ali malo drugčije

Tvrtka Vernee osmisnila je sasvim novu dimenziju čitača otisaka prstiju. Korisnici, naime, drže uređaj na bočnim stranama, pa su u Verneeu odlučili da će senzor otiska prstiju staviti upravo tamo. Treba spomenuti i 5,5 inčni zaslon FullHD razlučivosti, snažni Helio P10 osmojezgreni procesor radnog takta 2,0 GHz, četiri gigabajta RAM-a i 32 gigabajta interne memorije.

Na stražnjoj strani uređaja nalazi se Sonyjeva 13-megapikselska

kamera s autofocusom i bljeskalicom, dok je na prednjoj kamera od pet megapiksela. Uredaj je lijepo dizajniran i iznimno visokih performansi, smješten u metalnom unibody kućištu s baterijom od 3000 mAh koja se zahvaljujući Quick charge tehnologiji na 50 % može napuniti za svega 30 minuta. Cijena uređaja jest malo viša, odnosno iznosi 230 dolara, ali Vernee još jednom pokazuje da može izraditi uređaj visokih performansi i lijepog izgleda.

Pripremio Ivan HORVAT

DJI Mavic Pro dron

Sve popularniji proizvođač DJI predstavio je DJI Mavic Pro, sklopivi dron koji postavlja nove granice snage i prenosivosti. Predstavljen je samo nekoliko dana nakon što je GoPro predstavio svoj model Karma. Mavic je toliko malen da se lako može držati u jednoj ruci. Na prednjoj strani nalazi se 4K kamera, vizualni navigacijski sustav, ima domet od čak sedam kilometara, a baterija mu traje 27 minuta. Usporedbe

nog kilometra i vrijeme leta od 20 minuta.

Uređajem Mavic Pro može se upravljati s pomoću daljinskog kontrolera za daleke letove, ili jednostavnije, s pomoću pametnog telefona.

Mavic Pro koristi novi sustav FlightAutonomy, koji ima pet kamera, GPS i GLONASS navigaciju, dva ultrazvučna senzora te 24 računalne jezgre koje su mu "mozak i živčani sustav". Korišteći sustav FlightAutonomy,

uređaj Mavic Pro može slijediti pozicije i rute te pritom izbjegavati zapreke, sve to pri brzini od 36 km/h. Velika je prednost što se dronom može upravljati pokretima tijela, što pojednostavljuje snimanje iz zraka ili snimanje autoportreta. Uređaj postaje još zabavniji u načinu rada sport kad mu najveća brzina postiže 64,8 km/h. Izgubi li kontakt s osobom ili dosegne nisku razinu napunjenoštiti baterije, automatski će se vratiti na početno lansirno mje-

sto. Kamera ima razlučivost od 12 megapiksela i 4K autofocus, a može snimati i fotografije u formatu DNG (RAW). DJI Mavic ima u ponudi i novi kompaktni daljinski upravljač s LCD zaslonom s osnovnim podacima, namjenskim gumbima (npr. Go-to-Home, Flight pauze), te OcuSync sustav videoveze koji pruža live streaming razlučivosti 1080 piksela. Cijena će iznositi između 749 i 999 dolara za paket s opisanim daljinskim upravljačem.

WEB-INFO

tanknutdave.com

Iako je riječ o privatnom uratku zaljubljenika u oklope, tanknutdave.com jedna je od najpoznatijih web-stranica posvećenih tenkovima i drugim oklopnim vozilima na gusjenicama, pa i onima na kotačima. Zanimljivo je da je s vremenom postala službena, tj. postala je izvor i za neke ozbiljnije publikacije o tenkovima. Okuplja stručnjake i entuzijaste širom svijeta koji na nju stavlju mnoge pisane, slikovne i videosadržaje. Postala je prava enciklopedija tako da na njoj možete provoditi mnogo vremena i naći brojne informacije. Dizajn ne bismo nazvali atraktivnim, no zato je dovoljno pregledan, barem na klasičnim i prijenosnim računalima. Nešto je manje pregledan na mobilnim uređajima i potrebno je puno skrolanja. Ipak, stranicu tanknutdave.com preporučujemo jer je dobar način dobivanja brzih multimedijskih informacija o povijesti i sadašnjosti oklopnjštva.

D. VLAHOVIĆ

The screenshot shows the homepage of TankNutDave.com. At the top, there's a navigation bar with links like 'HOME', 'ARTICLES', 'VIDEOS', 'GALLERIES', 'FORUMS', 'CONTACT', and 'ABOUT'. Below the header, a large banner reads 'THE ARMoured ESSENTIALS HOMEPAGE'. To the right of the banner is a search bar with the placeholder 'SEARCH FOR A VEHICLE'. Further down, there's a section titled 'PLAY ARMOURED WARFARE' with a button labeled 'PLAY NOW!'. At the bottom right, there's a yellow button labeled 'DOWNLOAD NOW!'. The overall layout is clean and modern, designed for desktop users.

“Da nam nije ove lipe pisme”

**KLAPA "SVETI JURAJ"
S ORKESTROM HRVATSKE RATNE MORNARICE**

Humanitarni koncert za Dječju bolnicu u Gornjoj Bistri
povodom 15. obljetnice osnivanja Klape.
Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog,
12. listopada 2016. u 19:30